Radek Kalhous

PAVEL ŠMÍD

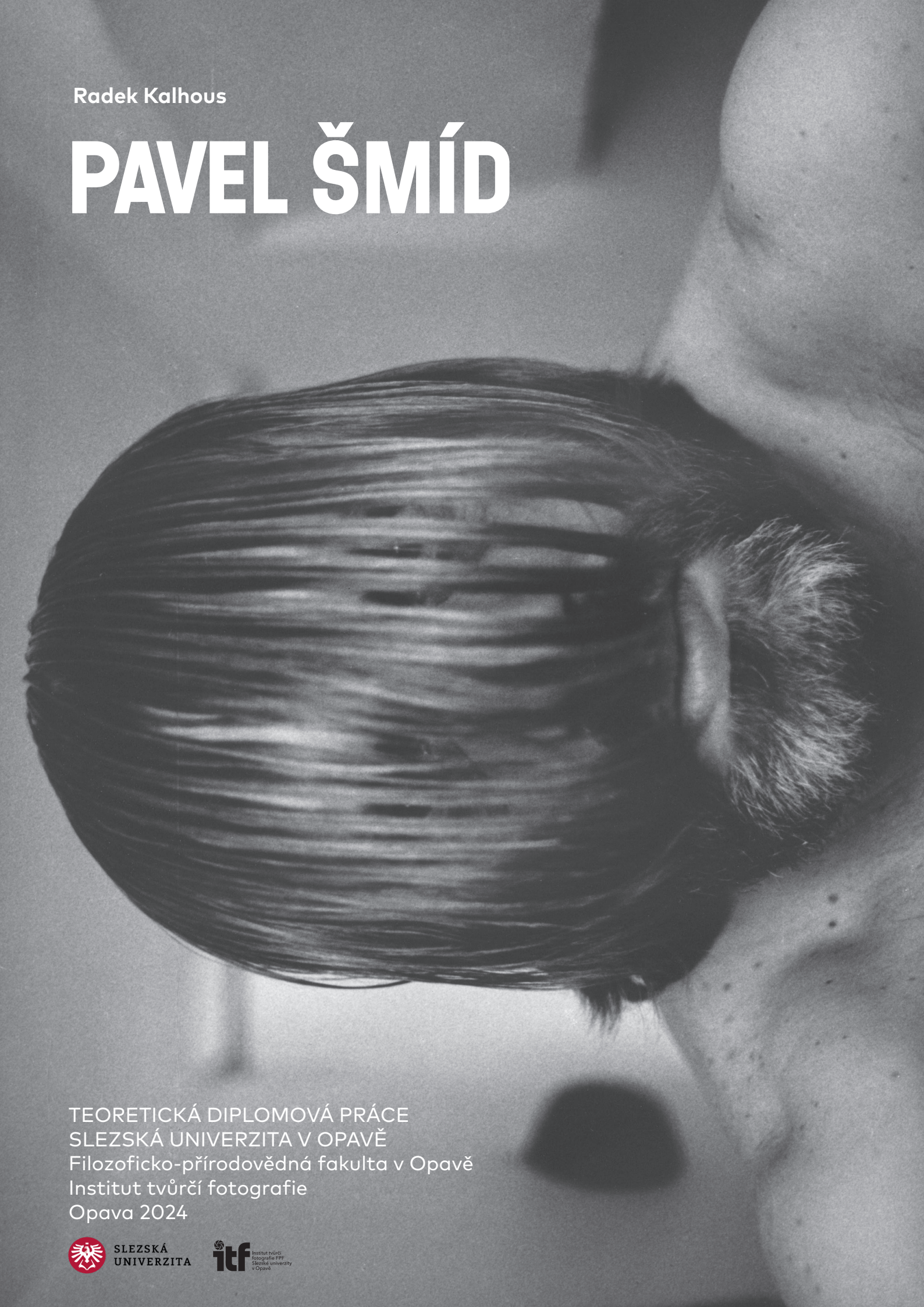

TEORETICKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE
SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědná fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2024

SLEZSKÁ UNIVERZITA

itf Institut tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě

PAVEL ŠMÍD

Radek Kalhous

Teoretická diplomová práce

Obor: Tvůrčí fotografie
Vedoucí práce: doc. Mgr. Josef Moucha

SLEZSKÁ UNIVERZITA v OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografi
Opava 2024

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědná fakulta v Opavě

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
Akademický rok: 2023 /2024

Zadávající ústav:	Institut tvůrčí fotografie
Student:	BcA. Radek Kalhous
UČO:	53487
Program:	Filmové, televizní a fotografické umění a nová média
Obor:	Tvůrčí fotografie
Téma práce:	Pavel Šmíd
Téma práce anglicky:	Pavel Šmíd
Zadání:	Ve své teoretické diplomové práci představuji život a tvorbu Pavla Šmída, fotografa, spisovatele, nakladatele, hudebníka a cestovatele
Literatura:	Baran, Ludvík – Staňková, Jitka: Masky, démoni, šaškové, Pardubice 1998, Theo publishing, ISBN: 80-238-2707-3. Havel, Václav: NATO, Europe and the Security of Democracy. Václav Havel. Selected speeches, articles and interviews 1990 – 2002, Pardubice 2002, Theo publishing, ISBN: 8023895397. Kalhous, Radek: Chrudim: od středu ke svému okraji, Pardubice 2010, Theo publishing, ISBN: 978-80-904009-5-5. Moucha, Josef: Jan Lukas / Fotografie 1936 – 1981, Chrudim 2013, Gale- rie Art Chrudim, ISBN: 978-80-260-3965-5. Moucha, Josef – Slámová, Olga – Strakoš, Martin: Ostrava – periferie nebo co?!, Ostrava 2005, Za starou Ostravu. Bez ISBN. Paynová, Olga: Povídky ze zásuvek a z okraje, Host 09/2020 str. 68-69 Theo publishing, ISBN: 80-23951-14-9. Šmíd, Pavel: Ať žije Daur!, Praha 2020, Cherm (Jan Majcher), ISBN: 978- 80-86370-73-6. Šmíd, Pavel: RePortrét, Chrudim 2004, Galerie Art Chrudim. Šmíd, Pavel. In: Der Mongole wartet, Düsseldorf, 2001, Zenon Verlag.
Vedoucí práce:	doc. Mgr. Josef Moucha
Datum zadání práce:	2.4.2024

Souhlasím se zadáním (podpis, datum)

.....
prof. PhDr. Vladimír Birgus

ABSTRAKT

Ve své teoretické diplomové práci představuji život a tvorbu Pavla Šmída fotografa, spisovatele, nakladatele, hudebníka a cestovatele.

KLÍČOVÁ SLOVA

Pavel Šmíd, dokumentární fotografie, portrétní fotografie, literatura, poezie

ABSTRACT

In my theoretical master‘s thesis, I present the life and work of Pavel Šmíd, a photographer, writer, publisher, musician, and traveler.

KEY WORDS

Pavel Smid, documentary photography, portrait photography, literature, poetry

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracoval samostatně a použil pouze citované zdroje, které uvádím v bibliografických odkazech a v seznamu dalších pramenů informací.

SOUHLAS

Souhlasím se zveřejněním v Univerzitní knihovně Slezské univerzity v Opavě i na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie FPF SU v Opavě a se zařazením do knihovny Uměleckoprůmyslového musea v Praze.

PODĚKOVÁNÍ

Bez pomoci Moniky Harbichové, partnerky Pavla Šmída, by tato diplomová práce nemohla vzniknout. Nejen kvůli důležitým informacím, ale zejména díky vstupu do bohatého obrazového archivu, který se snaží dát do pořádku. Poděkování jí kromě jiného patří zejména za trpělivost a sílu mluvit o citlivých a stále živých vzpomínkách na Pavlův odchod. Za osobní pohled na Pavla a poskytnutí archivních fotografií děkuji i jeho přátelům Janu Adamcovi, Luďkovi Vojtěchovskému a Pavlu Rajchmanovi. Velké díky patří Josefu Mouchovi za vedení práce, přínosné poznámky a trpělivost.

obsah

ÚVOD....17
DĚTSTVÍ....19
CESTA K DOSPĚLOSTI....21
SVOBODA....25
NAKLADATELSTVÍ THEO....29
CESTOVÁNÍ....31
CHILSKÝ PSI....35
FOTOGRAFIE POMÁHÁ....39
NEW YORK....41
LEICA GALLERY....47
REPORTRÉT....51
THEO VYDÁVÁ....69
7EDM....71
VÝSTAVY....73
KONEC ČASOPISU....77
GAMPA....81
AŤ ŽIJE DAUR....87
ODCHÁZENÍ....89
EPILOG....91
PŘÍLOHY....93
SAMOSTATNÉ VÝSTAVY....101
SPOLEČNÉ VÝSTAVY....103
POUŽITÁ LITERATURA A ZDROJE INFORMACÍ....105
JMENNÝ REJSTŘÍK....107

Disident, fotograf, prozaik, básník, novinář, muzikant, vydavatel, kurátor, galerista, manažer, pedagog, cestovatel, sportovec. Tím vším dokázal Pavel Šmíd být. Všechny tyto činnosti propojoval svým nadšením vytvářet smysluplné a hluboké věci. Jeho morální kvality, organizační schopnosti a bezedná energie mu pomohly vytvořit mnoho skvělých věcí. Jako organizátor výstav a kulturních akcí, vydavatel časopisů a mecenáš sbírek poezie na jedné straně a jako citlivý fotograf, muzikant a spisovatel na straně druhé. V této práci se pokusím popsat, čím vším Pavel Šmíd byl a co za sebou zanechal.

„Každodenností je vršena věčnost.“ – Pavel Šmíd

úvod

Pavel Šmíd se v mém životě objevil náhle a byl pro mě zásadní. Byl to kamarád a velký člověk. Přátelství s ním bylo ovšem tak intenzivní, že mě formuje dodnes. Tato práce nebude tedy jen seznamem věcí, které za sebou zanechal, ale i mým osobním pohledem na tohoto výjimečného člověka. Připojím i vzpomínky přátel, kteří s ním prožívali konkrétní události a časové úseky. Ve většině případů pracovali na projektech nebo se zúčastňovali akcí, které Pavel vymyslel, ale zároveň je spojovalo silné přátelství. Pomohou mi takto shrnout jeho zajímavý a plnohodnotný život. Pavel Šmíd byl opravdu „doširoka rozkročen" a nevěnoval se pouze jedné činnosti, v mnoha případech zůstával ale v pozadí jako „neviditelný" organizátor, vydavatel nebo mecenáš. Pokusím se tedy popsat vícevrstevnatost, která přesně vystihuje jeho povahu.

Naše první setkání bylo v roli fotografů. Pavel zahlédl moje fotografie na nějaké lokální výstavě a pochválil mi je. Podruhé jsme se potkali až po několika letech, když jsem pro MF Dnes fotografoval jeho výstavu v Galerii Art v Chrudimi. Byl jsem fascinován jeho živočišným a spontánním černobílým dokumentem ze všech koutů světa. Dynamika jeho záběrů a nenucenost, s jakou používal pohybovou neostrost a absenci kompozice, mě uhranula, podobně jako fotografie Antonína Kratochvíla. Pavlova dvoumetrová postava a bohémský styl v kombinaci se silným charizmatem a zvláštní barvou hlasu mi přišly jako z jiného světa. Znovu mi pochválil moje fotografie, které znal tentokrát z novin, s tím, že neomylně pozná můj rukopis. Doporučil mi, abych svoji tvorbu posunul a začal pracovat na vlastních cyklech, mimo MF Dnes. Zároveň jsme se během pár dnů sešli v hospodě na pivu, a to byl začátek. Tím jsem se dostal do společnosti lidí, kteří obklopovali Pavla. Výtvarníci, spisovatelé, básníci… Lidé s citem pro umění. Po několika týdnech jsem byl pozván s celou svou rodinou na chalupu, kde trávil mnoho času se svou partnerkou Monikou, a naše rodiny se zcela propojily. Cítili jsme velké porozumění, bylo nám všem příjemně a stali jsme se nejbližšími přáteli. Od té doby jsem s Pavlem Šmídem začal pravidelně cestovat po Evropě. Měl téměř všude kamarády, a proto jsme byli většinou ubytováni u nich doma. Díky tomu jsem procestoval Bretaň nebo Provence a zároveň poznal mentalitu tamních lidí. Fotografoval jsem tradiční karneval ve švýcarské Basileji nebo divoké koně na Camarque ve Francii. Nejintenzivněji si ovšem vzpomínám na naše rozhovory v autě, během dlouhých cest. Byl jsem fascinovaný tím, co všechno Pavel zažil, kde byl, koho potkal, co udělal. Nepřišlo mi reálné, že by to mohl zvládnout za jeden život. Navíc ani jedna z věcí, na které pracoval, nebyla nudná. I přesto, že dosahoval poměrně značných příjmů, všechny pocházely z kultivovaných a velice zajímavých projektů. V jejich rámci se potkával s elitou národa, vědci, výtvarníky, politiky. Jeho finanční velkorysost byla navíc tak veliká, že dělal mnoho pro druhé. Jeho vydavatelství Theo pomáhalo, podobně jako Theo van Gogh pomáhal svému bratrovi Vincentovi. Vydával sbírky poezie začínajícím, neznámým autorům, byl součástí projektů, které pomáhaly dětem z dětských domovů, a to vše v rámci práce s uměním a intelektuální činnosti. Hodně se pohyboval na výtvarné scéně. Fotografoval elitní výtvarníky, vymyslel koncept městské galerie, který také uskutečnil. Do toho neustále psal, fotografoval a cestoval. Měl mnoho výstav po celém světě. Od Spojených států až po Japonsko. Jako fotograf se účastnil mnoha tuzemských i zahraničních plenérů.

Pro snazší srozumitelnost popíšu Pavlův život chronologicky od narození až po jeho skon. Pokusím se zaznamenat celý jeho rozsah a zároveň přidat svůj osobní pohled, pokud jsem byl součástí konkrétní situace. Podobně nechám do vyprávění vstoupit i jeho kamarády a blízké osoby, aby byl tento text přesný a komplexně popsal velikost tohoto renesančního člověka.

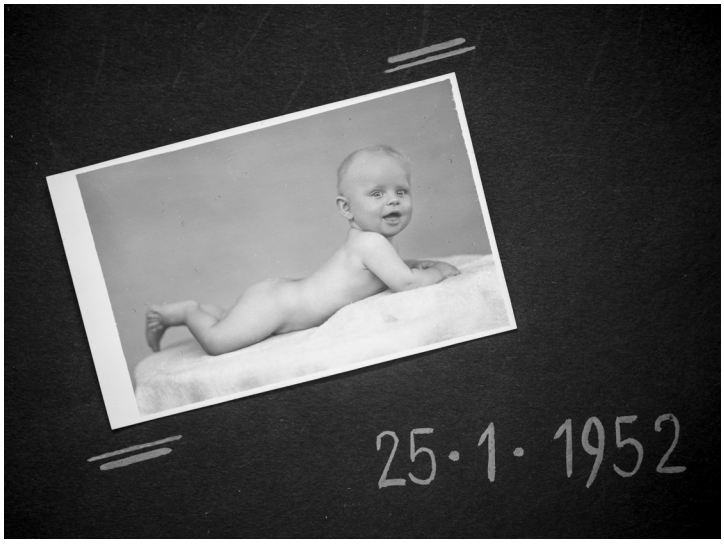

Pavel Šmíd / Foto: Archiv Pavla Šmída

Pavel Šmíd / Foto: Archiv Pavla Šmída

dětství

Pavel Šmíd se narodil 25. ledna 1952 v Pardubicích. Jeho matka byla láskyplná milující žena, která udržovala domácnost ve skvělém stavu. Před Pavlem porodila dceru Alenu, která bohužel předčasně zemřela. Podobnou tragédii zažila potom ještě jednou, když se předčasně zastavilo nemocné srdce synu Martinovi. To už byl ovšem na světě Pavel a jeho mladší bratr Richard. Jako poslední přírůstek rodinu doplnil nejmladší syn Vojtěch. Otec Josef pracoval jako náměstek v jedné pardubické firmě. Zásadní chybou na jeho jinak skvělém charakteru byla vášeň pro hazard. Konkrétně pro karty, kvůli kterým dostával rodinu často do obtížné ekonomické situace, jež často končila rozprodáváním domácnosti. Situace se stala tak vypjatou, že skončila rozvodem rodičů. Pavla Šmída výrazně formoval čas trávený u prarodičů na venkově v malé vesničce Sebečice. Ve svém medailonku na webových stránkách Paměti národa k tomu říká:

„Tam jsem si užíval toho opravdového venkovského života, do kterého nezasáhlo skoro nic, protože ta vesnička byla hrozně malinká. Dokonce tam končila silnice a měnila se už v prašnou cestu do lesa. Neměla ani hřbitov, neměla kostelík, neměla kapličku – bylo to úžasné místo.“

Na základní škole potkal svého celoživotního kamaráda Jaroslava Benyho Beránka. Společně sbírali dvojky z chování a ve snaze vyhnout se povinným aktivitám pionýra založili vlastní skupinu „Raketová posádka“, jejíž hlavní činností bylo pozorování ptactva, Benyho největší vášeň. Protože to ale nestačilo k tomu, aby se vyhnuli pionýrské povinnosti, začal Pavel aktivně sportovat a díky tomu, že reprezentoval školu v orientačním běhu, utekl před povinnostmi a zároveň objevil lásku ke sportu.

Rodiče se během těchto let rozhodli znovu vzít a přestěhovat se do Javorníku, kde pracovali v místním JZD. Matka se se vší láskou starala o krávy. A stejně jako její dokonalá čistá domácnost byly i krávy vždy v bezvadném stavu. Otec přestal hrát karty. Pro Pavla to znamenalo období samostatnosti, protože zůstal v Pardubicích, a dokonce bydlel v jednom pokoji s Benym. Navíc se přesunul na Staré Město. Tam žilo mnoho zajímavých lidí, dnes bychom použili výraz „Pardubická kavárna“. Bylo to skvělé podhoubí pro jeho další rozvoj. V té době již začal psát vlastní texty a výrazně se zajímal o literaturu.

Pavel Šmíd, Benny a Jan Adamec / Foto:Archiv Pavla Šmída

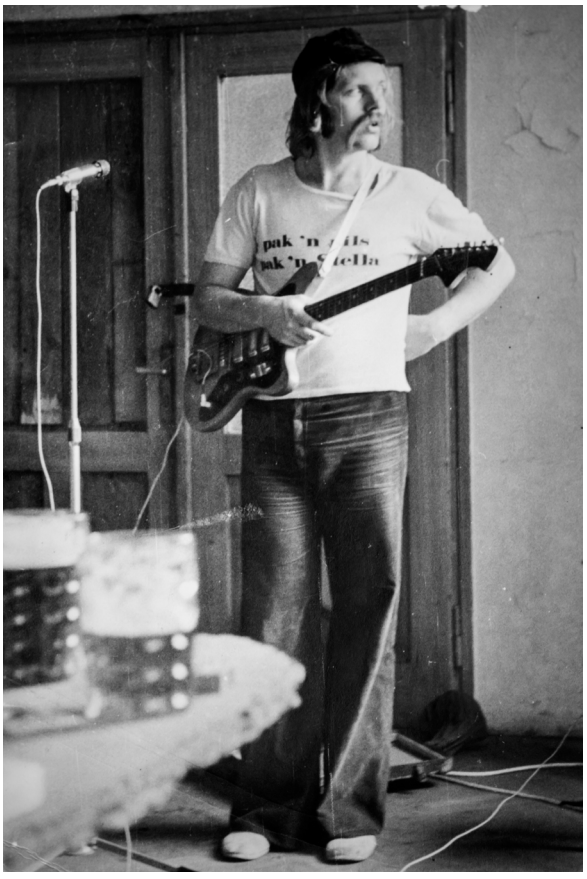

Pavel Šmíd / Foto:Archiv Pavla Šmída

cesta k dospělosti

Hlavně láska k literatuře přivedla Pavla Šmída na Střední všeobecně vzdělávací školu. Díky vlivu učitelky češtiny začal mít velký zájem o žurnalistiku. Pražské jaro v něm touhu stát se novinářem ještě podpořilo, ale studená sprcha v podobě ruských tanků mu dala jasný signál. „Už ve třeťáku jsem tak věděl, že žurnalistika nebude pro mě, protože jsem věděl, že kolaborace s režimem v rámci novinařiny pro mne nebude možná," uvádí Šmíd na serveru Paměti národa. Logický rozum ho tedy hnal zpět ke sportu. Tak jak utekl na základní škole před pionýrem, chtěl se pokusit utéct i před komunisty. Na tělovýchovu na Univerzitě Karlově se ovšem nedostal. O rok později se naštěstí na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové otevřel nový obor „Vychovatelství a tělesná výchova" a tam měl více štěstí.

Již během studia začal spolu s kamarády vydávat samizdatový časopis Bedna. V „redakci" byli ještě Jaroslav Beny Beránek, Petr Dubský, Hana Kodedová a Zdeněk Stehno. Každý z nich měl vždy na starosti vydání konkrétního čísla, zodpovídal za jeho obsah včetně zařazení příspěvků i od nečlenů redakce, i za jeho vydání. Bedna se profilovala jako čistě autorský časopis, který přinášel anonymně uveřejňovanou poezii, drobné prózy i ukázky z rozsáhlejších textů. Výtvarnou složku představovaly kresby, linoryty, frotáže či lepty spolupracujících výtvarníků. Dohromady vyšlo asi třináct čísel. Pavel Šmíd připomíná: „Texty nepodléhaly žádné cenzuře, to znamená, že kdo co dodal, to tam šlo. Vydávalo se to řádově v deseti, dvanácti kopiích. Pět jsme si vzali my jako autoři a zbytek se rozdistribuoval přátelům."Časopis Bedna byl přirozeným vyústěním Pavlových aktivit a myšlenkových pochodů, ale zároveň i poslední kapkou pro Státní bezpečnost. Nešlo sice o první ani poslední výslech, ovšem tento byl zásadní pro jeho osobní život. Těsně před státnicemi byl ze školy vyhozen. Bylo to v roce 1976, tedy rok před vznikem Charty 77. Nebylo ještě zvykem vyhazovat studenty z politických důvodů, jak se to stalo běžným rok poté. Pavel Šmíd ovšem tvrdí, že odchod ze školy ho vnitřně neuvěřitelně osvobodil. V té době byl již součástí komunity na Starém Městě. Přestěhoval se do domu v ulici Pod Sklípky a jeho manželka Jana mu porodila syna Jakuba.

Staré Město bylo v Pardubicích na konci sedmdesátých let podobně vybydlené jako jiná jádra historických měst. Neztrácelo tím ale svůj genius loci a lákalo mnoho režimem nechtěných osobností, kterým poskytlo útočiště před sílící normalizací. „Staré Město byl útěk na okraj, ale bylo to místo mnohem bohémštější než za vodou, jak jsme my říkali zbytku Pardubic," uvádí Pavel. Umělci, literáti, hudebníci a často i disidenti v jedné osobě přirozeně lákali svobodomyslně smýšlející mladé lidi, mezi které patřil i Šmíd. Básník Petr Kabeš se stal jeho nejbližším kamarádem. Seznámil ho s mnoha lidmi z pražského disentu a vyjednal mu vydání některých jeho povídek v samizdatových časopisech Obsah nebo Listy.

Kromě psaní byl Pavel také skvělý hudebník. Hostoval jako zpěvák ve skupině Adaptace. Ta dokonce v roce 1974 vyhrála amatérský festival beatových kapel. Vzhledem k byrokratickým překážkám, přehrávkám před komisí, cenzuře textů, ale i kvůli povinnosti základní vojenské služby a vykradené zkušebně se ovšem kapela po dvou letech rozpadla. Pavel se věnoval hudbě dál, pořádal hudební večery ve vinárně Tatran a s herci Východočeského divadla pod vedením Michala Taranta vytvořil komponovaný večer jeho písní a básní Václava Hraběte.

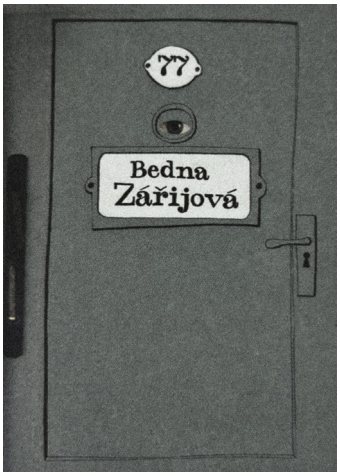

Časopis Bedna /Foto:Archiv Pavla Šmída

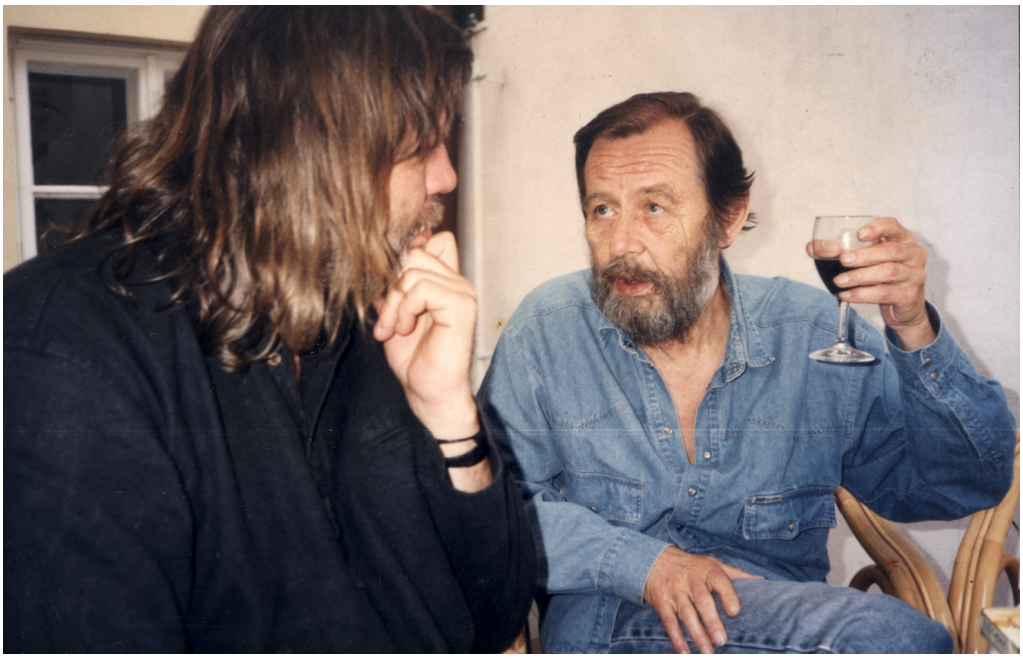

Pavel Šmíd a Petr Kabeš /Foto:Archiv Pavla Šmída

Pavel Šmíd a Benny Beránek / Foto:Archiv Pavla Šmída

cesta k dospělosti

Na všechny tyto aktivity měl mnoho času. Jak už to za komunismu bylo běžné, každý musel chodit do práce, ale jen málokdo pracoval. Pavel měl na takové práce nos. Po vyhození ze školy pracoval na takzvaném byťáku. To byla organizace, která měla za úkol spravovat obecní byty, řešit opravy a výměny rozbitých a starých součástí vybavení, kotlů, sporáků nebo PVC. Všechny tyto firmy pracovaly pod podobným heslem: Kdo nekrade, okrádá rodinu. Šlo prakticky jen o to v rámci norem a tabulek administrativně používat materiál na jiném místě, než kde skutečně skončil. Nedalo se říci, že by z této práce chodil někdo unavený.

Ještě zajímavější činnost vykonával pro firmu Vodní zdroje Bylany. Ta měla na starost monitorování vodních zdrojů a vrtů. Celá práce spočívala v tom, že Pavel několikrát za den vylezl z útulné maringotky a zapsal z měřáku údaje o průtoku ve vodním vrtu, který byl hned vedle. Tato služba trvala nonstop jeden týden. Týden s lahvovým pivem na samotě byl ideální čas pro jeho psaní. Potom následovaly dva týdny volna. Ty hojně trávil v hospodě „U Čápa“, kde s místními máničkami založil tenisový turnaj Davis Čáp. Dalším důležitým bodem byla restaurace v Drozdicích, která byla kousek od zadní brány Továrny mlýnských strojů. Pavlův kamarád Jan Adamec ji popisuje jako místo, o němž se domnívali, že by tam nenapadlo jít ani StB. Na plotě zahrádky se dělaly improvizované výstavy fotografií a hodně se tady hrálo. Jan Adamec na foukací harmoniku a Pavel Šmíd na kytaru. Objevil se tam občas i výrazný a talentovaný zpěvák a hráč na akordeon František Horáček řečený Jim Čert. Člověk s velkým rozhledem, tak trochu přízrak z jiného světa. Byl opravdu z jiného světa; pod krycími jmény Akord a Homér byl veden jako agent a tajný spolupracovník Státní bezpečnosti, jak se po revoluci zjistilo, dokonce placený. [1]

V roce 1986 se Šmíd zvládl podívat do Vídně za bratrem Richardem, který tam emigroval. Díky pozvání od americké přítelkyně se mu podařilo pobyt o tři týdny prodloužit a tuto dobu využil k návštěvě Spojených států amerických. Tam navázal mnoho kontaktů a přátelství, která mu hned po pádu železné opony vytvořila zázemí pro četné návštěvy USA. V opojném ovzduší rodiny i uměleckého undergroundu se v druhé polovině osmdesátých let připojil k několika iniciativám, jako bylo Hnutí za občanskou svobodu, Demokratická iniciativa či Několik vět. *„Od návratu ze Spojených států jsem měl pocit, že už mne nemůže ohrozit nic.“* uzavřel Pavel Šmíd tuto část vzpomínání pro archiv Paměti národa.

[1] https://www.seznamy-stb.online/index.php

Pavel Šmíd / Foto: Archiv Pavla Šmída

Jako kdyby cítil, že se pár let poté režim zhroutí. Listopadové události prožívaly na rozdíl od jiných okresních měst Pardubice bez výrazného zpoždění. Už dva dny po 17. listopadu se sešli lidé ve Východočeském divadle, kde se o celé situaci otevřeně mluvilo a začala se plánovat shromáždění. Pavel byl jeden z organizátorů všech listopadových akcí. Začátky probíhaly v bytě disidentky Jarmily Stibicové a postupně přešly až v jednání s okresními komunisty. Pro celé Staré Město to byla doba velké úlevy a euforické období. Někteří z místních, jako třeba Slávek Kudláček nebo Vlastimil Doubrava, se dokonce stali dočasně součástí republikové politiky místo komunistů, kteří složili své posty.

Pro Pavla skončila jedna část jeho života a mohl se svobodně nadechnout. Jedna z prvních věcí, kterou udělal, bylo složení státní zkoušky na hradecké fakultě z které byl před patnácti lety vyhozen. Svobody si začal náležitě užívat a výrazně se začal věnovat i fotografii, která byla v době před revolucí spíše okrajová.

Podle Jana Adamce nastartovala Šmídovu dráhu fotografa cesta na Korsiku: *„Tam jsme měli fotografovat krajinu pro cestovní kancelář Cvok.“* Tyto dva týdny a členitost ostrova nabídly dobré podmínky a dodaly začínajícímu fotografovi velkou chuť pokračovat. Hned po návratu si pořídil kvalitní fotoaparát. Následující cesta na Ukrajinu definovala Pavlovo zaměření. V podstatě se až na pár výjimek jednalo o dokumentování jeho cest. Subjektivní pohled na krajinu, lidi a prostředí, v němž žijí. To vše na černobílý film. Samozřejmě v té době ještě nebyla k dispozici digitální technologie, ale i později se Pavel držel téměř výhradně své kamery Leica M6 s 35 milimetrovým objektivem. Jak sám s úsměvem dodával: *„Bylo to peklo, přejít ze zrcadlovky na dálkoměrovou Leicu. Utratil jsem dvě stě tisíc za foťák, s kterým se nedá fotit.“*

Po nějaké době si zvykl na dálkoměrové ostření i průhledový hledáček a zcela si začal užívat největší benefit „em šestky“, tichý a nenápadný provoz. Pavlova bezstarostnost s manuálním nastavením expozice se mnohokrát projevila v pohybové neostrosti, což ovšem mnoha jeho fotografiím dalo jistou míru dynamiky a spontánnosti. Mnohokrát mu technickou kvalitu fotografií zachránil Luděk Vojtěchovský. Ten dokáže ve fotokomoře neuvěřitelné věci. Dobrou fotografii pozná už z negativu a nepotřebuje k ní kontaktní náhled. Navíc z kinofilmového políčka vytuší, jak pozitiv vyvolat. Jak dlouho pod zvětšovákem exponovat, na kterých místech expozici přidat a kde naopak zkrátit. Jeho ručně namíchané vývojky, tvrdá a měkká, a barytový fotopapír dělaly divy. Luděk ve fotokomoře nechal Pavlovy snímky vykvést. Mnohokrát využil fotografovy bezstarostnosti a s tím spojené chyby s expozicí pro výtvarný charakter. Luděk vzpomíná s úsměvem: *„Pavel mi donesl filmy z Velikonočních ostrovů. Jeden z nich byl tak přeexponovaný, že jsem musel dát do zvětšováku pětikilo žárovku, abych tam vůbec něco viděl.“*

Právě tato fotografie má kromě jiného kouzlo i v kontrastu a výrazném zrnu, které tato chyba způsobila. Pohled na pláž s koňmi a s pozdějším ministrem financí Vladimírem Dlouhým, jak Pavel rád komentoval tuto fotografii z cesty po Jižní Americe. Luďkovýma rukama nakonec prošlo deset tisíc filmů Pavla Šmída a v dobách jeho nejintenzivnějšího cestování šlo prakticky o práci laboranta na plný úvazek. Tomu ale předcházelo několik významných událostí.

Pavel Šmíd: Pravda a láska. Těmi slovy nelze urážet

Den boje za svobodu a demokracii si před pardubickým divadlem připomněly stovky občanů.

JIŘÍ SEJKORA

Pardubice – Před budovu pardubického divadla včera v 17:00 hodin dorazilo asi čtyři sta lidí. Na velkoplošném plátně běžely černobílé snímky ze shromáždění v listopadu 1989. Pardubáci společně oslavili Den boje za svobodu a demokracii.

„Takovým totiž motivem tehdejší doby bylo heslo: Pravda a láska zvítězí nad lží a nenávistí. My se s tou větou ztotožnili, protože ona sama v sobě nese předpoklad, jakési Kantovský budoucnosti. Ale ta věta mineta, stávala se všeobecnou. A já si jednoho dne uvědomil, že zase přichází to my a oni. Myslím, že toto rozdělení společnosti vyvolalo poslední prezidentskou volbou. A pak my, kteří si s sebou neseme odkaz skutečného prezidenta Václava Havla, jsme najednou slyšeli, že jsme pravděpodobně. A byl to takový ten nádech, že toto přece už máme dávno za sebou. Slovy jako pravda a láska nemůžete urazit. A přemýšlel jsem, co udělat, aby tahle věta, že pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávistí byla skutečná. Nekázat! Nelhat! Neurážet! Neosmělňovat! A nestavět se k nám, pravověkalářům, jako k pávěc," promlouvá ke shromáždění jeden z řečníků Pavel Šmíd, spoluzakladatel Občanského fóra v Pardubicích v „zamotovém" roce 1989.

Text publikovaný v Pardubických novinách při výročí listopadových událostí

„Je úžasná výhra mít hranici, pod niž neklesnete a kterou nepřestoupíte!“

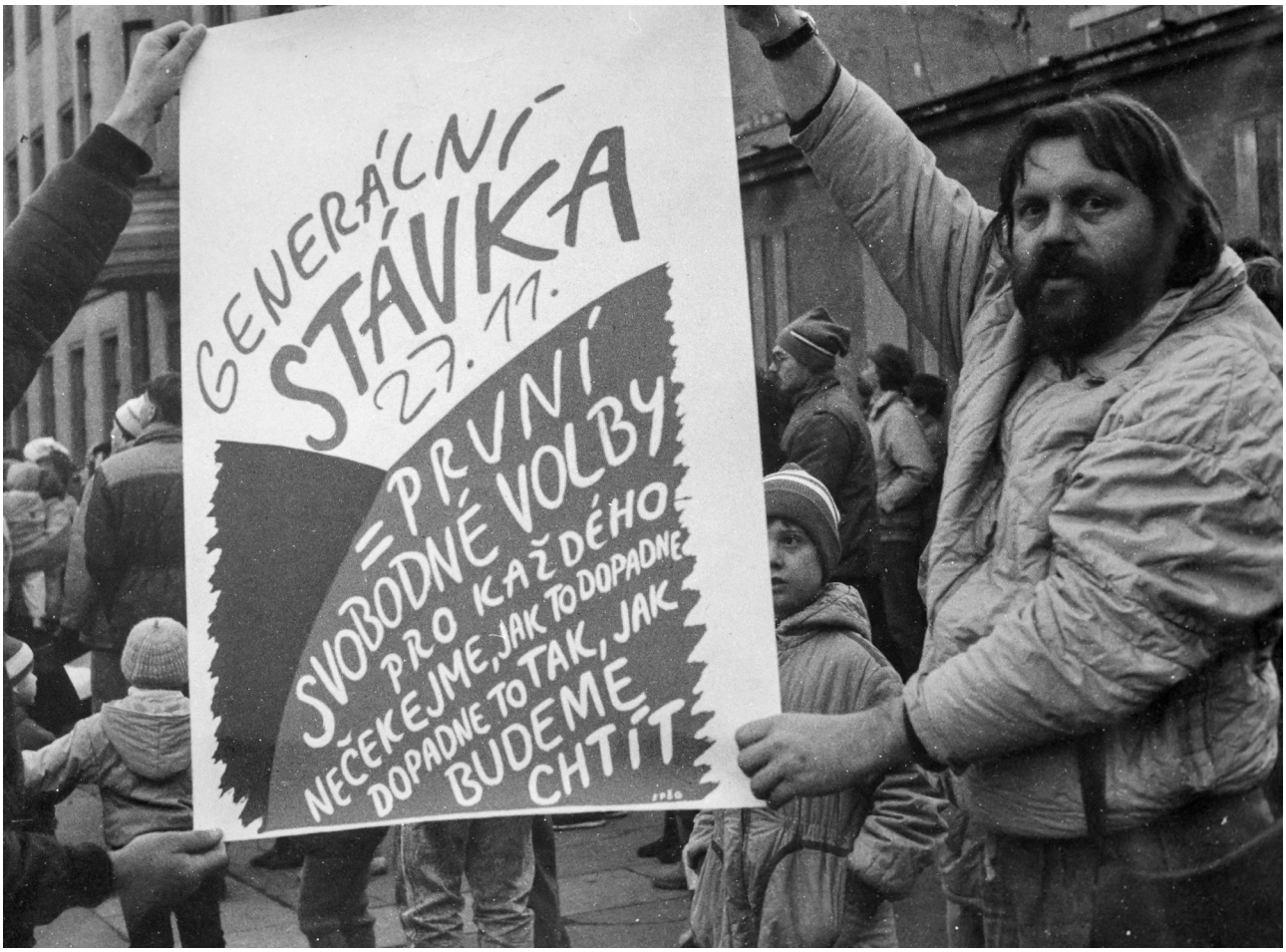

Pavel Šmíd / Foto: Archiv Pavla Šmída

Se svobodou si mohl zažít svůj sen ze střední školy, stát se novinářem bez cenzury. I když se paradoxně cenzura objevila, jen z jiných důvodů, než tomu bývalo za socialismu. Spolu s bývalým souputníkem z Bedny Zdeňkem Stehnem a Jarmilou Kudláčkovou založili noviny Aféra, které však významně sponzorovaly a de facto vlastnily dvě soukromé firmy. Regionální noviny se brzy staly jedním z nejčtenějších periodik. *„Spolu s Respektem jsme jako jediní v republice dostali za tento náš projekt benefit od mezinárodní organizace, v našem případě kopírku.“* zmínil Pavel Šmíd v rozhovoru pro Paměť národa. Nebáli se ani velmi ožehavých témat, jako byl vývoz bílého masa, tedy prostitutek, do Itálie. Článek majitelé novin před vydáním rozmetali a noviny vyšly s bílou stránkou. Jiří X. Doležal o tom do Reflexu psal jako o první české porevoluční cenzuře. Po dvou letech Pavel z novin odešel a založil vlastní reklamní noviny Regional.

Měl do jisté míry náskok před ostatními. Už v letech, kdy nám železná opona neumožňovala cestovat na západ, se podíval rovnou do USA. Během týdnů, které tam strávil, pochopil, jak důležitá je propagace. V porovnání s šedými ulicemi komunistických Pardubic a nudnými televizními reklamami na vajíčka byla Amerika jako přízrak. Československý konzument navíc prahnul po všem novém. Porevoluční doba byla plná touhy kupovat vše, co tu do té doby nebylo, a využívat nové služby. Stačilo opravdu málo. Dovézt pár kožených bund z Vídně a tady je bez problému během chvíle prodat s velkým ziskem. Mnoho dnešních úspěšných podnikatelů začalo svůj byznys hned po revoluci prodejem kopírek a tiskáren. Před rokem 1989 nebylo možno kopírovat, nebylo kde. Prakticky i z důvodů cenzury. Proto bylo mnoho samizdatů přepisováno na psacím stroji přes několik kopíráků. Kopírka se tedy stala symbolem svobody a také zásadním výdělkem pro novopečené podnikatele. Ty stroje prodávali po stovkách s obrovskou marží. Z výdělků skupovali od lidí akcie z kupónové privatizace, a stali se tak majiteli velkých továren a společností. I Pavel Šmíd svoji kupónovou knížku prodal, aby si koupil tiskárnu. Tomu ale předcházel právě projekt reklamních novin Regional, který vymyslel a s podporou investora uvedl do života.

Začínající podnikatelé si mohli zaplatit inzerát na své služby otištěný v několikastránkových novinách doplněných televizním programem. Ty byly potom zdarma distribuované do schránek obyvatel Pardubic a okolních vesnic a po nějaké době i v Kolíně. Sám si vzpomínám, jak jsem v těch novinách rád četl. Reklama, kterou jsme teď tak přesyceni, byla v té době jako vítr ze západu plný vůní nedostatkového zboží a služeb. Regional měl veliký úspěch a vydělal mnoho peněz. Na ty ovšem Pavel nedosáhl. Neměl ve firmě většinový podíl a jeho společník ho právní cestou odstranil jako spolumajitele. Nakonec mu tedy zbyla jen tiskárna za peníze z kupónové privatizace.

Obálka časopisu: Vítá Vás Srdce Evropy

nakladatelství theo

Nebylo ovšem mnoho času zahálet, a právě kopírka byla velmi důležitá. Byl rok 1993, právě se rozdělilo Československo a za pár měsíců měl „novou“ Českou republiku poprvé navštívit americký prezident Bill Clinton. I kvůli tomu se Ministerstvo zahraničí rozhodlo vyhlásit výběrové řízení na vydávání časopisu, který bude propagovat Českou republiku. Pavel během pár týdnů se svým kamarádem, grafikem Karlem Nedvědem, vytvořil maketu časopisu Welcome to The Heart of Europe s podtitulem Review of the Czech Republic doslova na koleně a kopírka jim významně pomohla. Navíc navrhli obsahovou a grafickou koncepci a navzdory velké konkurenci výběrové řízení vyhráli.

Pavel založil nakladatelství Theo. Už v té době tušil, jak bude ekonomicky fungovat, a proto zvolil jméno podle bratra Vincenta van Gogha. Ten mnoho svých peněz věnoval na podporu umění, konkrétně na jídlo, barvy a plátna pro bratra, který za svého života prodal pouze jeden obraz. Podobným způsobem v dalších letech fungovalo i nakladatelství Theo.

Časopis pro ministerstvo zahraničí se stal hlavním a nezanedbatelným zdrojem příjmů. Poprvé vyšel na začátku roku 1994 u příležitosti návštěvy Billa Clintona v Praze. Distribuoval se na česká zastupitelství po celém světě a mohli jste si ho přečíst v letadlech ČSA, v Českých centrech nebo ve velkých knihovnách.

Vycházel ve čtyřech jazykových mutacích – v angličtině, francouzštině, španělštině a němčině – ze začátku čtyřikrát za rok. Později se přidala i čeština a z revue Vítá Vás srdce Evropy se stal dvouměsíčník. Obsahovou koncepcí byla propagace vědy, kultury, sportu, historie a všech činností, ve kterých Česká republika vynikala. Texty do časopisu psaly kapacity v oboru a překlady zabezpečovali pedagogové z Masarykovy univerzity.

Pavel Šmíd se tak obratem dostal do elitní společnosti. I fotografie dodávali ti nejlepší fotografové. Pokud šlo o výročí invaze, na obálce byla fotografie Josefa Koudelky. Na reportáž o Praze najala redakce Jana Šibíka. Hojně využívala fotografy z MF Dnes, Lidových novin a České tiskové kanceláře. Velice důležité byly archivní výtisky časopisu Pestrý týden. Tento týdeník vycházel od roku 1926 a byl jedním z prvních a zásadních periodik, které významně pracovalo s obrazovou částí. Časopis plnily fotografické legendy jako Karel Hájek, Václav Jírů nebo Ladislav Sitenský. I v tomto případě měly tedy archivní fotografie použité v revue The Heart of Europe špičkovou obsahovou kvalitu. Pavel byl tedy kromě skvělých textů obklopen i znamenitými fotografiemi, což pro něj bylo velice inspirující. Publikoval také medailony současných i historických osobností oboru – od Františka Drtikola přes Josefa Sudka a Jaroslava Rösslera k Dagmar Hochové.

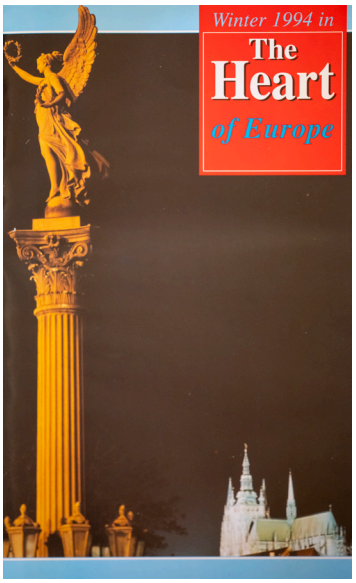

Obálka časopisu: Vítá Vás Srdce Evropy

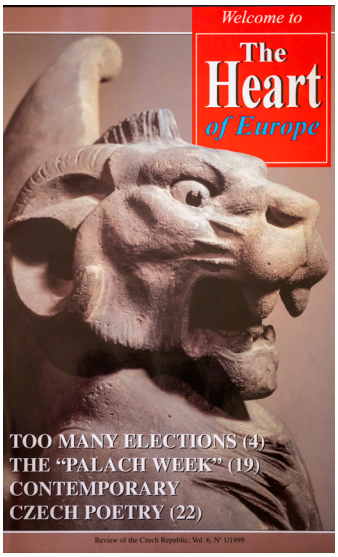

Obálka časopisu: Vítá Vás Srdce Evropy

Václav Havel na Velikonočních ostrovech / Foto: Pavel Šmíd

Fotografie z cesty s Václavem Havlem po Jižní Americe / Foto: Pavel Šmíd

Redakce navázala úzkou spolupráci s prezidentskou kanceláří a díky tomu dostal Pavel Šmíd v roce 1996 pozvání zúčastnit se jako nezávislý novinář první cesty prezidenta Václava Havla do Jižní Ameriky. Na cestu přizval Bohdana Holomíčka. Dlouholetý přítel Václava Havla ho fotografoval ještě v roli disidenta na chalupě v Hrádečku a zúčastnil se mnoha akcí, které zaznamenával svým charakteristickým deníkovým stylem. Vzhledem k obrovskému množství nafotografovaných snímků zvětšoval pozitivy pouze na levný archivační papír s nízkou gramáží. Na volné bílé okraje potom psal tužkou kromě dat a míst vzniku i stručnou, mnohdy vtipnou poznámku. Holomíčkovy fotografie měly svou poetiku a čas jim navíc přidal i historickou hodnotu. S Pavlem se znali už mnoho let a měli mnoho společných přátel.

Prezidentská cesta byla pro oba dva plná velké pohody. Na rozdíl od svých kolegů novinářů, kteří museli aktuálně informovat své redakce o každém kroku prezidenta, navíc v době, kdy se ještě fotilo na film a neexistoval e-mail, Pavel Šmíd s Bohdanem Holomíčkem se vůbec nestresovali. Návštěva Velikonočních ostrovů s velkou kocovinou nezabránila Pavlovi vyfotografovat osamoceného prezidenta mezi sochami Moai. Čas byl i na důvěrné rozhovory. Doba byla ještě poměrně uvolněná a novináři, bodyguardi a politici tvořili jednu neformální skupinu. Proto možná došlo k humorné situaci, kdy Pavel před večeří zasedl poslední volné místo, které bylo ovšem v čele stolu. Když poté uvolnili ještě jedno místo pro opožděného Havla, číšník v domnění, že zaprášený a zarostlý Pavel je prezident, servíroval jídlo první právě jemu. Proti tomu se ostře vyhradil mluvčí prezidenta Ladislav Špaček a všechny to moc pobavilo. Prezidentská cesta musela být kvůli Havlově zápalu plic přerušena a Pavlova camelka byla poslední cigareta, kterou český prezident vykouřil.

Vznikl první fotografický soubor reportážních fotografií, včetně přeexponovaného snímku s Vladimírem Dlouhým, a tato cesta byla pro Pavla zásadní. Vzhledem k finančním možnostem a otevřeným hranicím začal fotografovat po celém světě.

Pavel Šmíd / Foto: Bohdan Holomíček

Chile in the shadow / Foto: Pavel Šmíd

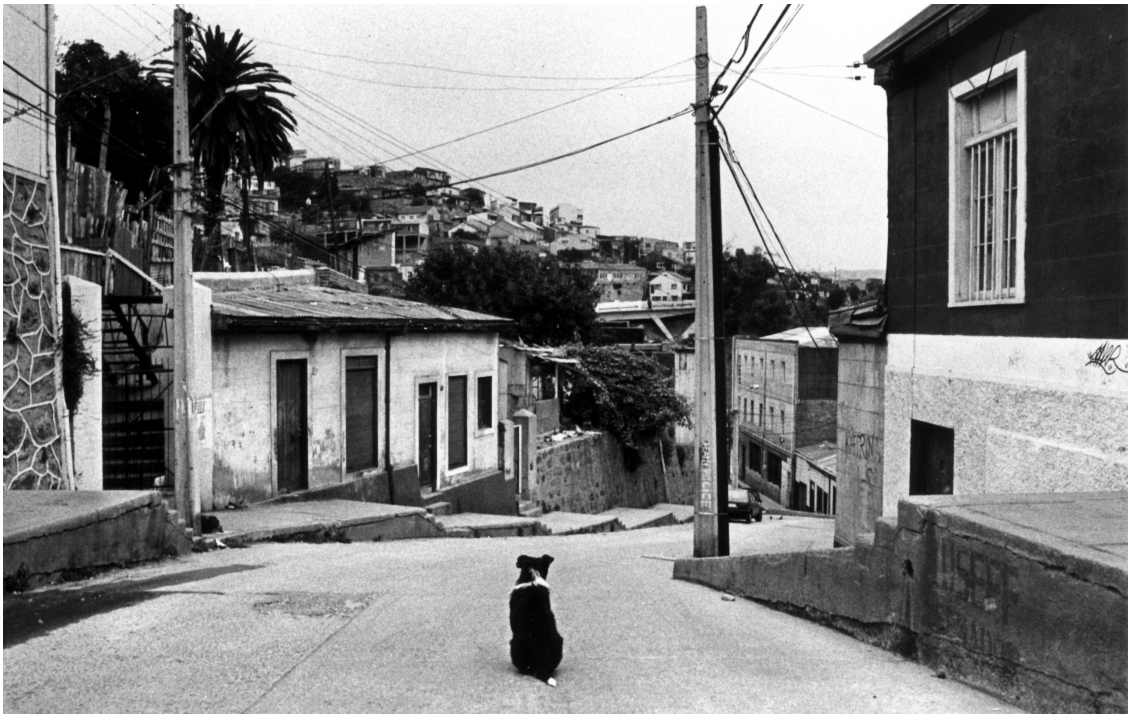

Chile Early in the morning / Foto: Pavel Šmíd

chilský psi

Do Jižní Ameriky se Pavel Šmíd ještě několikrát vrátil. Konkrétně do Chile, kam se z Vídně přestěhoval jeho bratr Richard. Během jedné návštěvy nafotil soubor Chilský psi. V té době bylo běžným zvykem, že na ulicích žilo velké množství psů. Stali se mírumilovnou součástí města. O poledních pauzách je v parcích krmili svými svačinami bankovní úředníci a starala se o ně i mobilní veterinární služba. Bohužel už nebyla tak humánní jejich likvidace ve fázi, kdy se přemnožili. V současné době se tento problém vyřešil jejich kastrací. Okolnosti jejich utrácení v době, kdy je fotil, ovšem Pavel Šmíd nechtěl nikdy příliš komentovat. Jen jednou naznačil, že skončili někde na skládce rozježdění bagrem. Tento soubor byl velice intimní. Psy měl Pavel celý život a ta hořká pachuť konce dávala fotografiím zvláštní sílu. Do velké míry se začal projevovat i fotografický styl. Dokument focený jedním objektivem Leicou, se kterou se Pavel už naplno sžil. Kromě souboru o psech vzniklo v Chile během dalších návštěv ještě mnoho fotografií, tematicky zařazených do subjektivního cestovatelského dokumentu. Velká část z nich pochází z přístavního města Valparaíso, které si Pavel zamiloval stejně jako Sting, který o něm složil stejnojmennou píseň.

Fotografie z cyklu Broken dreams / Foto: Antonín Kratochvíl

fotografie pomáhá

V prostředí fotografie se Pavel Šmíd nepohyboval jen jako autor nebo vydavatel revue o České republice *Welcome to The Heart of Europe*. Organizoval i projekty spojené s fotografií. Jednou z prvních takových akcí byla charitativní aukce s názvem Koně pro Býchory. Iniciátorem byl Ivan Erben, který ve Starém Kolíně pracoval jako kameník a truhlář. V jeho prostorné hale ale také pořádal různé kulturní akce a výstavy. Přišel za Pavlem s nabídkou na spoluorganizování sbírkové akce. Z peněz se měli koupit koně pro děti z dětského domova v Býchorech na Kutnohorsku. Péče a radost z chovu koní dětem měly obohatit jednotvárný život. Tato akce se konala v raných začátcích vydávání „Srdce“, ale již v té době redakce spolupracovala s mnoha významnými fotografy. Navíc bylo vydávání časopisu pro Ministerstvo zahraničí skvělou referencí. Výsledkem byla v té době největší fotografická aukce. Do dražby, která se konala v truhlářské hale ve Starém Kolíně, darovaly své fotografie třeba Antonín Kratochvíl, Jindřich Štreit, Jan Šibík, David Kraus, Bohdan Holomíček, Peter Župník a celá řada dalších. Z utržených peněz se koně nakonec opravdu koupili.

Spojení fotografie a dětí z dětských domovů se týkala i další akce, ke které se Pavel dostal velkou náhodou. Při cestě z Bretaně v roce 2002, kde pobývali spolu s Bohdanem Holomíčkem v domě Paula Cottina, zakladatele galerie GwinZegal a francouzského vydavatele knih s Holomíčkovými fotografiemi Václava Havla, se rozhodli zajet do jihofrancouzské Provence. Bohdan dostal echo, že v malé vesničce Audabiac hrají divadlo bratři Formanové. Po dlouhém hledání objevili na kopci jejich maringotku, bohužel už prázdnou. Setkali se ovšem s Jitkou a Alexem Bedel, což byli spolumajitelé velké tvrze. Ti založili společně s Jiřím a Radanou Valdovými občanské sdružení Audabiac. Deset let se během prázdninových dní v této tvrzi scházely děti z dětských domovů z Hranic na Moravě, Nového Strašecí a Nymburku. Bratři Formanové byli součástí prvního ročníku a učili děti hrát divadlo. V rámci asi čtrnáctidenních turnusů se děti v tvůrčích dílnách v rozlehlých prostorách starobylé tvrze učily fotografovat, hrát divadlo, natáčet filmy, pracovat s keramikou a mnoho dalších věcí. Jejich lektory byli vždy ti nejlepší z oboru: Juraj Herz, Petr Nikl, Pavel Kříž, Zlata Adamovská, Radek John a mnoho dalších. Pavel měl od druhého ročníku na starost fotografickou dílnu, kde spolu s Luďkem Vojtěchovským nebo Janem Adamcem učili děti fotografovat a vyvolávat negativy a pozitivy. Inspirativní prostředí plné podmětů děti v problematickém věku a životní situaci velice inspirovalo. Zakončením celého desetiletého projektu byla v roce 2012 výstava v Domě U Kamenného zvonu. Kurátory byly samotné děti.

James Dean / Foto: Dennis Stock

new york

Do New Yorku se Pavel vracel pravidelně. Pokud byla příležitost koupit levné letenky, neváhal a bral s sebou i své přátele. Už během první návštěvy před revolucí upevňoval přátelské vztahy s mnoha lidmi, kteří tam žili, a to mu nabízelo poznat toto město důkladněji. Podařilo se mu potkat mnoho Čechů, kteří do Spojených států emigrovali. Alexandr Hackenschmied alias Hammid byl jedním z nich. Byl to nejvýznamnější žijící představitel české avantgardy v New Yorku, kameraman, fotograf a režisér. Na počátku 30. let 20. století byl propagátorem světových avantgardních hnutí, uspořádal jednu z prvních projekcí avantgardních filmů v Praze, kde uvedl například filmy fotografa a všestranného dadaistického umělce Man Raye. Publikoval texty o kinematografii a fotografii, mj. v časopise Pestrý týden. V Čechách natočil několik krátkých autorských děl (Bezúčelná procházka, Na Pražském hradě) a spolupracoval jako kameraman, střihač a poradce na řadě hraných filmů a dokumentů. Mimo jiné natočil režiséru Otakaru Vávrovi krátkometrážní Listopad (1935) a Karlu Plickovi sestříhal záběry k ceněnému dokumentu Zem spieva (1933).

Od roku 1935 pracoval v propagačním oddělení firmy Baťa ve Zlíně a měl mimo jiné příležitost doprovázet Jana Antonína Baťu na jeho *„cestě kolem světa“*. Od výpravy se však po zhruba dvou týdnech oddělil a natáčel na Srí Lance a v Indii. Z tohoto materiálu později Elmar Klos sestříhal tři dokumentární filmy – Chudí lidé, Řeka života a smrti a Vzpomínka na ráj. Jako jeden z mála českých autorů získal Oscara, konkrétně za dokumentární film To Be Alive! (Žít! se spolurežisérem Francisem Thompsonem roku 1965).

Na sklonku jeho života poznal Pavel Šmíd i Jana Lukase, který v New Yorku zemřel v roce 2006. Přes bývalou Jugoslávii emigroval v roce 1965 a deset měsíců strávil v uprchlickém táboře v Itálii. Z této doby pochází jeho fotografický soubor Italský deník. V tehdejším Československu byl Lukas prosperujícím reklamním fotografem a filmařem. Od roku 1936 pracoval jako kameraman ve filmových ateliérech Baťa, kde o rok později natočil spolu s Alexandrem Hackenschmiedem podle svého námětu reklamu na pneumatiky Silnice zpívá.

Historicky významnější byl ovšem jejich podíl na realizaci dokumentu Krise (1939) amerického producenta a režiséra jménem Herbert Kline o politickém dění ve střední Evropě v roce 1938. Lukas patřil k zakladatelům české programově dokumentární fotografie a věnoval se i portrétům. Československo fotografoval od sklonku dvacátých až do poloviny šedesátých let. Jeho kniha Moskva z roku 1962 byla na popud sovětského velvyslance zničena, protože námět vnímal příliš negativně.

Po příjezdu do USA začal pracovat na cyklu Ostrované dokumentujícím život v místech, jako je newyorský Manhattan, Starý Jeruzalém, Západní Berlín a Tchaj-wan. V rozmezí šedesátých a sedmdesátých let vznikl cyklus velkoformátových fotografií nazvaný New York / Pompeje.

Z Lukasovy rozsáhlé tvorby se zachovala jen část, mnoho negativů vzniklých před rokem 1965 se ztratilo. Ztracený zůstal po dlouhou dobu i jeho deník z dětských let. Zcela neuvěřitelnou náhodou k jeho nalezení přispěla touha Pavla Šmída sbírat věci na starých půdách. Mnoho věcí posbíraných z pozůstalostí po celých Čechách nechával bez povšimnutí v nevybalených bednách. Když prodal svůj dům na Starém Městě a vyhazoval nepotřebné věci, objevil právě Lukasův deník z dob, kdy byl ještě kluk. Této neuvěřitelné souhře okolností nemohla uvěřit ani Lukasova dcera, když přijímala od Pavla tuto památku na otce se slzami v očích.

Fotografie židovské dívky před transportem / Foto: Jan Lukas

New York / Foto: Pavel Šmíd

new york

Tvůrce plakátů a grafik Jan Sawka, původem Polák, seznámil Pavla Šmída v New Yorku s Dennisem Stockem, fotografem agentury Magnum. Jeho nejznámější fotografie z roku 1955 zachycuje hollywoodskou hvězdu Jamese Deana pár měsíců před jeho tragickou smrtí. Dean se s cigaretou v puse a v kabátu do deště courá šedým newyorským dnem a v louži se zrcadlí jeho schoulená postava. Známý byl Stock také fotografiemi amerických jazzmanů Dukea Ellingtona, Milese Davise nebo Louise Armstronga. Jejich snímky se nakonec objevily v knize Jazz Street. Jako kdekterý dokumentární fotograf používal i Stock kameru Leica. Stejnou jako Pavel ve chvíli, kdy se pokoušel Dennise Stocka portrétovat. Žádné fotografie ale nakonec nevznikly, protože si Pavel zapomněl založit film a fotil ho takzvaně na plech.

Nejvřelejší přátelství z newyorských Čechů poutalo Pavla s jeho vrstevníkem Antonínem Kratochvílem. Kratochvílovy fotografie, ať už ty válečné nebo portréty celebrit, mají jedno společné. Velkou dynamiku a kouzlo okamžiku, často na úkor ostrosti nebo kompozice. Právě ta syrovost okamžiku jim dává velkou autenticitu a uvěřitelnost. Stylově Kratochvíl zcela vybočuje, a proto si ho na fotografování najímalo mnoho významných časopisů a osobností. Pavlův styl byl velice podobný. Zvlášť u snímků z New Yorku je cítit opravdová atmosféra. Fotografie jsou v mnoha případech pohybově rozmazané nebo nedoostřené a působí jako snapshoty, ale mají v sobě neuvěřitelnou atmosféru. Silueta běžce v Central Parku připomíná ducha a černoška fotografovaná čelně zase snímky Nan Goldin. Šmíd poznal New York během mnoha cest velice důkladně. Nechybí proto záběry z jazzových klubů a různých zákoutí, včetně policisty močícího do pisoáru. Fotografický soubor z New Yorku spojuje víc než ostatní soubory jasný rukopis. Pravděpodobně k tomu přispěla i jeho fascinace tímto městem a zároveň i legendární Kodak TriX Pan, který Pavel používal. Dokonalé zpracování zvětšenin Luďkem Vojtěchovským v kombinaci s tlustou podložkou archivačního papíru a příjemného zrna Kodaku dodalo fotkám ještě větší kouzlo.

Shadow of Liberty / Foto: Pavel Šmíd

Domorodý Australan / Foto: Pavel Šmíd

Rumunský Banát / Foto:Pavel Šmíd

leica gallery

Leica Gallery Prague se dostala do povědomí české veřejnosti velkými výstavami Sebastiãa Salgada, Helmuta Newtona, Elliota Erwitta a dalších hvězd světové fotografie. I po ztrátě lukrativních prostor v purkrabství Pražského hradu pokračovala ve výstavní činnosti – v pronajatých prostorách a putovními výstavami ve vlaku, kde vystavila legendární Salgadův projekt Workers. Majitelka Jana Bömerová k tomu říká: *„Začínali jsme jako galerie Amadeus Prague a vystavovali jsme výhradně české autory. Financovali jsme to zásilkovým prodejem fotoaparátů a objektivů pro profesionály. Tak jsme přišli do kontaktu s firmou Leica, a když jsme pak dělali velkou výstavu Sebastiãa Salgada v Mánesu, přijelo celé jejich vedení a nabídlo nám tuhle značku takříkajíc za zásluhy.“*

Pavel Šmíd byl po Janu Šibíkovi druhým Čechem, který si koupil zcela nový model Leica M6. Bylo to právě u firmy Amadeus Prague. Když potom Jana Bömerová spustila projekt Leica Gallery Prague, obrátila se na Pavla s žádostí o jeho fotografické portfolio a dohodli se na zastupování. Hned v roce 1999 ho vystavila na kolektivní výstavě Leica Magic Moments v Praze, kde visel hned vedle Josefa Koudelky. V roce 2002 zařadila Jana Bömerová Šmídovy fotografie na společnou výstavu Czech Documentary Photography v newyorské Leica Gallery. Do týmu byl přijat i Luděk Vojtěchovský. Ten se díky Leica Gallery Prague objevil se svými komponovanými zátišími fotografovanými zvětšovacím přístrojem v temné komoře opakovaně na Paris Photo (poprvé v roce 2003).

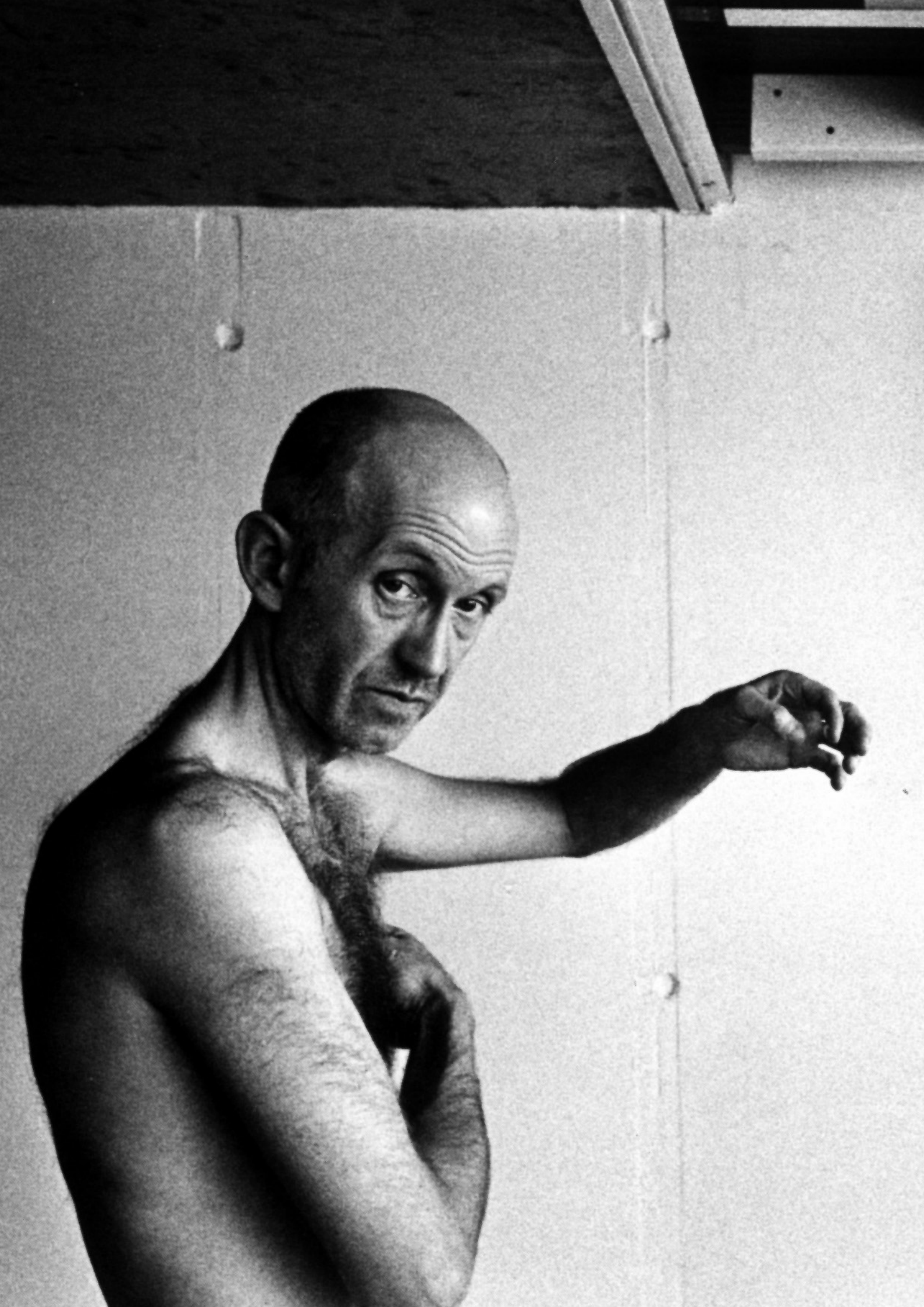

Šmídovy fotografie jsou až na pár výjimek založeny na přítomnosti člověka ve všech možných formách. Nejen jako součást krajiny nebo velkoměsta, ale v mnoha případech přímým záběrem tváře. Jednoduchá přímočarost pohledu chlapce z ukrajinského venkova nebo černošky v newyorském metru jsou zcela dostačující pro silné emoční sdělení. Jejich opravdovost je spojena se schopností autora vnímat světlo i výraz tváře nebo gesto. Jeho přístup byl stále stejný. Rád vyprávěl prostřednictvím obrazů příběhy a zdá se, že mu bylo jedno, kde nebo koho fotografuje. Schopnosti přirozeně zachytit tvář člověka si všiml i majitel chrudimské Galerie ART Luboš Jelínek.

V malém okresním městě vybudoval výstavní prostor, kde je možno vidět díla těch nejznámějších českých autorů. K jednotlivým výstavám vydává i rozsáhlé katalogy, které se obsahově podobají spíše obrazové monografii. V nakladatelství ART Galerie Chrudim vyšla i kniha Jan Lukas 1935 – 1984 s textem Josefa Mouchy. Součástí byla i souhrnná výstava nazvětšovaná prvotřídně Luďkem Vojtěchovským. Galerista vystavoval kromě řady fotografů i Šmídův cestovatelský dokument a ocenil jeho syrovost. Z toho důvodu mu nabídl v roce 2004 práci na projektu Reportrét, z kterého nakonec vznikla stejnojmenná výstava a kniha. Luboš Jelínek k tomu dodává na webových stránkách Galerie Art: *„Měl bych jedno přání. Vyfotografovat výtvarníky, se kterými spolupracujeme. Nechceš to zkusit?“* zeptal jsem se před časem fotografa Pavla Šmída. *„Proč ne?“* odpověděl s výrazem, za který ho mám rád. Už před časem jsem si všiml, že bere život tak, jak jde, a stejně tak fotografuje. Líbila se mi i jeho neustálá chuť poznávat. Když jsem viděl poprvé soubor jeho prací, neuniklo mi, jak zachycuje tváře lidí. Nevyumělkované, syrové a dynamické fotografie, vždy v černé a bílé. Pokaždé ale originálně vyjadřující sílu osobnosti fotografovaného či náladu situace. Již delší dobu jsem přemýšlel, jak zachytit chvíle, které v roli galeristy při setkávání s umělci prožívám. Chvíle s lidmi, jejichž díla si vážím. Vždy přemýšlím, jací ti lidé vlastně jsou. Jaké jsou jejich tváře a co říkají jejich gesta? Je pravdou, že v jejich dílech najdete i je samé? Stejně tak se nás ptají v galerii sběratelé: Jaký je to člověk? Jak vypadá a co si myslí o tom či onom? Těžko se odpovídá.

A právě proto vznikla výstava a knížka reportážních portrétů – Reportrét. Vznikly jako pokus zachytit tváře několika současných českých výtvarníků. Fotografie byly vytvořeny spontánně bez aranžování a příprav. Vznikaly také jako záznam chvíle, kterou jsme spolu s fotografem při návštěvách velkých uměleckých osobností prožili. Věřím, že Pavel Šmíd dokázal svými fotografiemi zachytit několik předních českých umělců tak, jací opravdu jsou. Neokázale, bez velkých gest, ale s veškerou silou jejich osobnosti a díla.

Pár let po dokončení tohoto souboru jsem byl vyzván Lubošem Jelínkem, abych pokračoval v portrétování umělců. Několik let jsem tedy s galeristou navštěvoval ty nejznámější české výtvarníky v jejich ateliérech, ale i u nich doma. Síla jejich osobnosti byla všudypřítomná. Osobní setkání s Olbramem Zoubkem, Petrem Niklem, Jiřím Davidem, Bořkem Šípkem, Jiřím Suchým nebo Jiřím Anderlem jsou nezapomenutelná. Navázal jsem na Pavlův přístup reportážního portrétu a s nenápadným a tichým fotoaparátem jsem se stával v ateliérech téměř neviditelným. V mnoha případech jsem zaznamenával osobnosti, které navštívil se svou Leicou už Pavel. Krátké texty, které uvedl do knihy Reportrét jako vzpomínky na jednotlivé autory, pro mě jsou tak i osobní vzpomínkou. Kniha založená na fotografiích s krátkou úvahou o umělci je příjemně svěží. Text doplňuje i doba, kterou měl na fotografování, mnohdy v řádech minut. Zde jsou příklady.

Jiří David

Zastižen uprostřed práce – věta nasáklá minulostí, ale v tomhle případě pravdivá. V jednom z ateliérů UMPRUMu jsme se obcházeli a já s foťákem na oku poslouchal ostré glosy. Za okny leželo panorama Hradčan.

„Jestliže vystavuju ve společenském prostoru, musím se k němu i vyjadřovat.“

Běla Kolářová

S trochou ostychu, trochu nervózní. V místnosti je tlumené světlo i atmosféra návštěvy je tlumená. Paní Běla přechází po ateliéru, usedá k pracovnímu stolu, probírá se katalogem ze své poslední výstavy. Když se s námi loučí, vím, že tato obdivuhodná dáma neztrácí čas.

Čas k focení: 45 minut

Oldřich Kulhánek

Pod okny ateliéru leží zasněžený Žižkov, za dominantou vysílače zapadá slunce. V jeho ostrém světle kupodivu rysy tváře zjemní. Procházím se a prohlížím litografie. Mám neodbytné nutkání zachytit i jeho ruce. Ruce, dovedné pracovat tak brilantní technikou.

Čas k focení: 1 hodina

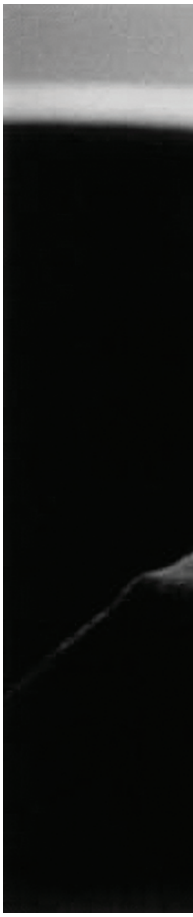

Zdeněk Mézl

V pokoji nebylo přítmí, ale tma. Patřila k muži, který seděl naproti oknu, pil kafe a pokuřoval. V jednu chvíli se mi zdálo, že vystoupil ze svých mistrných dřevorytů a sám sebe za stolem vyřezal.

Čas k focení: 1 hodina

Petr Nikl

Pokaždé, když se s ním setkám, vyzařuje z něj ohromné soustředění; v debatě promýšlí odpovědi a doprovází je razancí pohybu a gest. Zprvu nepatřičně k jeho tichému hlasu a nestárnoucí tváři, pak neodmyslitelně v jeho portrétech.

Čas k focení: 1 hodina

Hana Purkrábková

Zpočátku bylo velice těžké zachytit její přímý pohled. Než přišla nečekaná pomoc. Pes a kočky rozzářili její úsměv. Něžně je přivine na klíně a hladí. Stejně jako posléze v dílně své boubelaté keramické plastiky.

Čas k focení: 1 hodina

Jitka Válová

Vešel jsem do domu a měl pocit, že jsem tu už mnohokrát byl. Stává se, že cosi z jeho obyvatel nasákne do stěn, do podlah a vytvoří onu důvěrnou atmosféru. Jitka se na mne podívala a zeptala:

Odkud, že to seš? Z Pardubic, odpověděl jsem. A jak ses do tý prdele dostal? Narodil jsem se tam. Usmála se. Jako my s Květou tady na Kladně.

Čas k focení: 2 hodiny

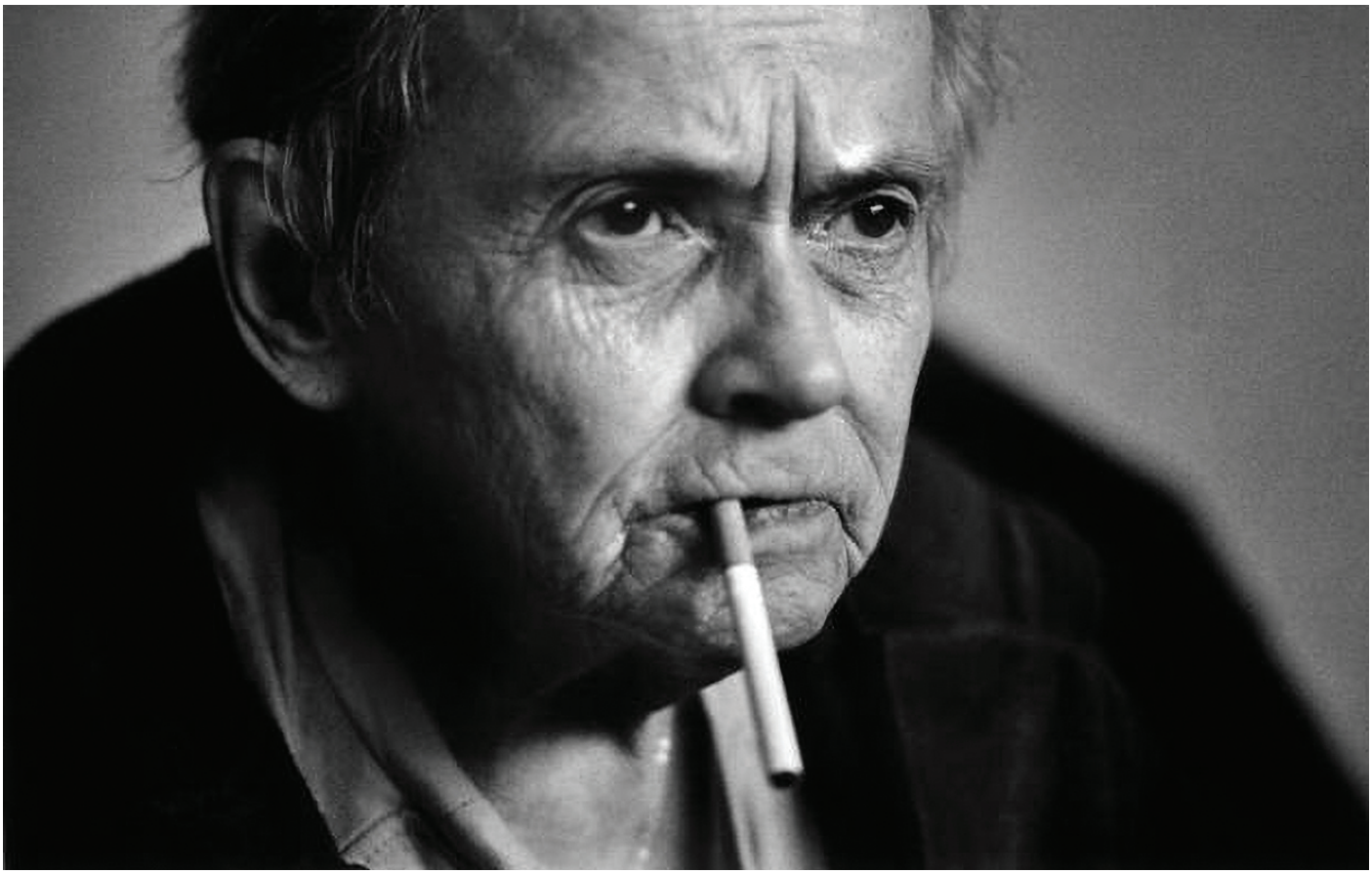

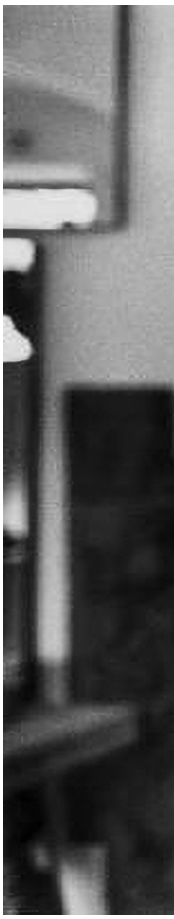

Olbram Zoubek

Prodrat se lesem soch. Stůl, sklenky na slivovici, sochař a jeho betonoví strážci prostoru. Vnímal jsem to jako obraz a přál si, aby takový zůstal i na negativu. Vstal a provedl nás dvorem do druhé části ateliéru. Cestou se jemně dotýkal plastik, které mu strnulými gesty odpovídaly.

Čas k focení: 20 minut

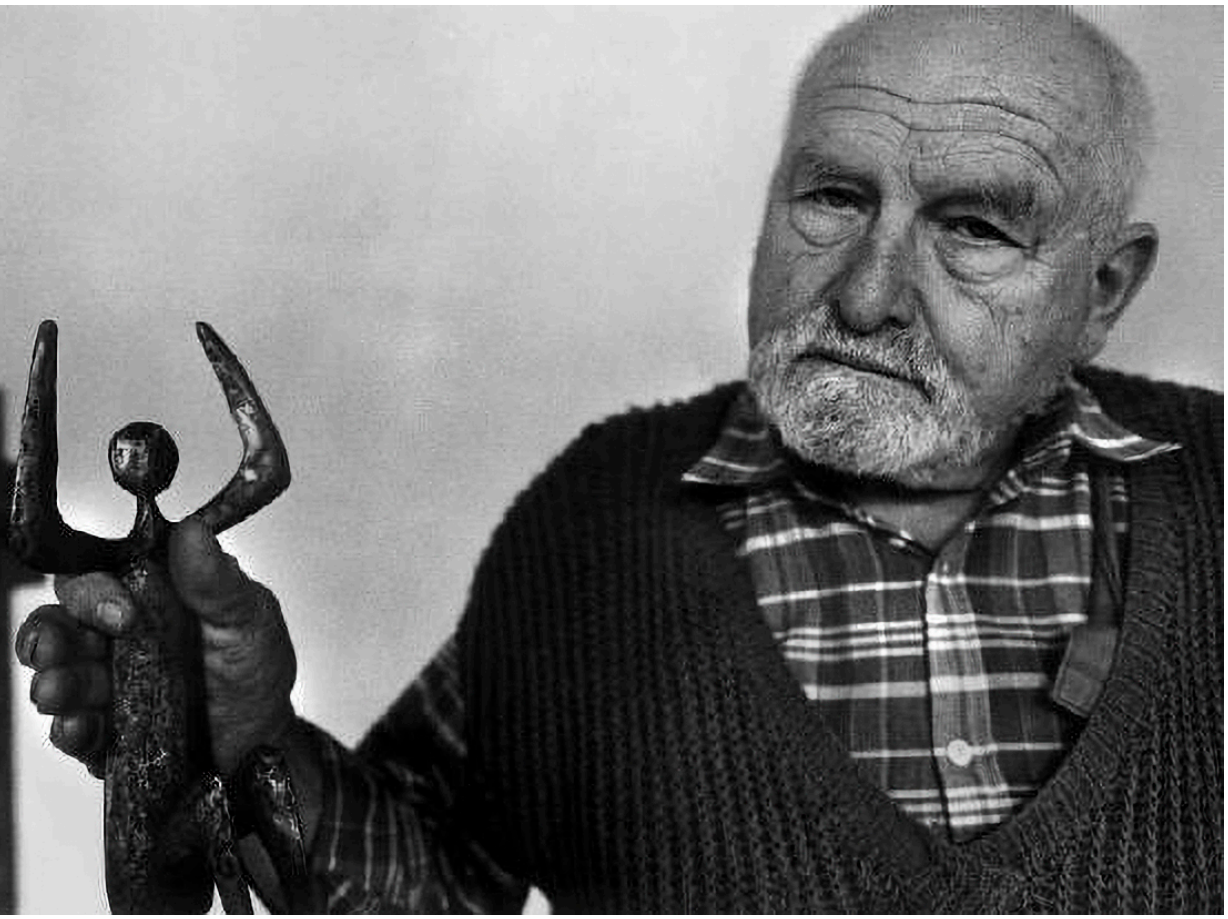

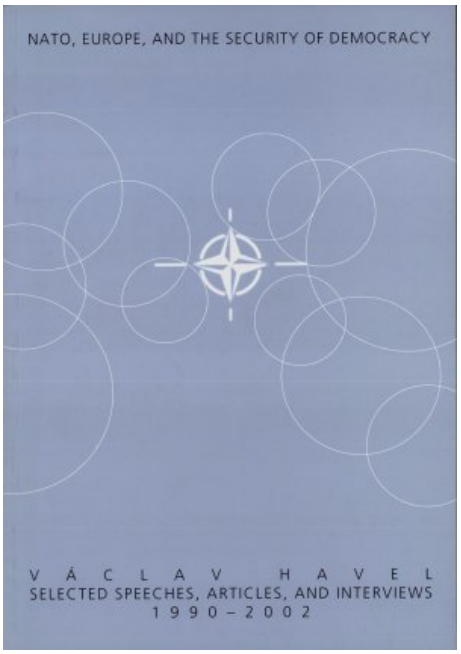

Obálka knihy projevů Václava Havla

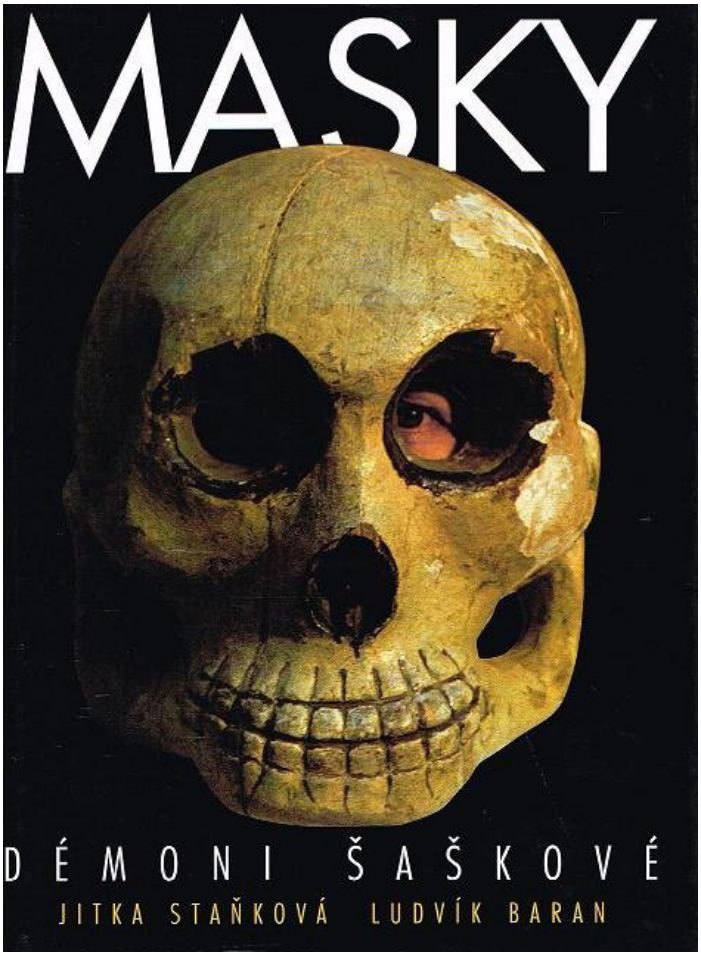

Obálka knihy: Masky, démoni, šaškové

theo vydává

Vydávání časopisu Welcome to The Heart of Europe pro ministerstvo zahraničí bylo hlavní náplní nakladatelství. V rámci aktivit spojených se spoluprací s ministerstvem vzniklo ale mnoho vedlejších projektů. V roce 2002 vydalo nakladatelství Theo pro prezidentskou kancelář knihu proslovů, rozhovorů a článků Václava Havla na téma bezpečnosti v Evropě NATO, Europe, and the security of democracy: Václav Havel selected speeches, articles, and interviews, 1990-2002.

U příležitosti Světové výstavy v japonském Aishi nakladatelství publikovalo propagační časopisy, které mapovaly všechny předchozí výstavy a v den zahájení výstavy i tu aktuální. Společné téma bylo moudrost přírody a Česká republika se zde prezentovala expozicí Zahrada fantazie a hudby, kterou za šest měsíců navštívilo 1,7 milionu lidí. Nakladatelství Theo ovšem nepracovalo jen na státních zakázkách. Kontakty, které získal Pavel Šmíd při produkci časopisu Welcome to The Heart of Europe, byly důležité. V roce 1998 spolupracoval na knize Masky, démoni, šaškové. V ní Ludvík Baran a Jitka Staňková popisují české lidové obřady ve spojení s kostýmy a maskami. Pavlův cit pro slovo a láska k literatuře neomylně vedla nakladatelství směrem, který předurčil už název Theo. Jeho plán byl již od začátku podpořit okrajovou a nevýdělečnou oblast literatury – poezii. Začal vydáním několika básnických sbírek pardubickému Pavlu Rajchmanovi.

Kniha fotografií byla výsledkem první spolupráce mezi mnou a Pavlem Šmídem. V roce 2006 si mě Chrudim objednala jako dokumentárního fotografa. Měl jsem město zaznamenávat čtyři roky. Neměl jsem pro práci žádné limity. Fotografoval jsem jak život v historickém centru, tak třeba vyloučené lokality. Pavel Šmíd poté knihu editoval, vybíral fotografie a jejich řazení, napsal předmluvu a nakonec ji pod hlavičkou Theo publishing také vydal. V roce 2010 tak vznikla kniha s názvem Chrudim: Od okraje ke svému středu. Pavel Šmíd do ní napsal i tuto předmluvu:

„Chvála každodennosti. Vějířem okamžiků osvěžit pohled. Ve chvílích zastavení, ve chvílích usebrání a zvědavého rozhlédnutí připomenout cestu městem a jeho krajinou. Tvář města není anonymní, Je podobou všech svých přítomných…, tak vznikl skrze objektivy Radka Kalhouse portrét Chrudimi, portrét města v jeho každodennosti. Každodenností je vršena věčnost. Záznamy těch dní, jediná jejich ilustrace. Slavnost všednosti – nic víc, nic míň – však tolik důležitá (v každém svém ohlédnutí) pro dny budoucí, pro jejich nositele, aby i oni poznali své – už minulé – podoby.“

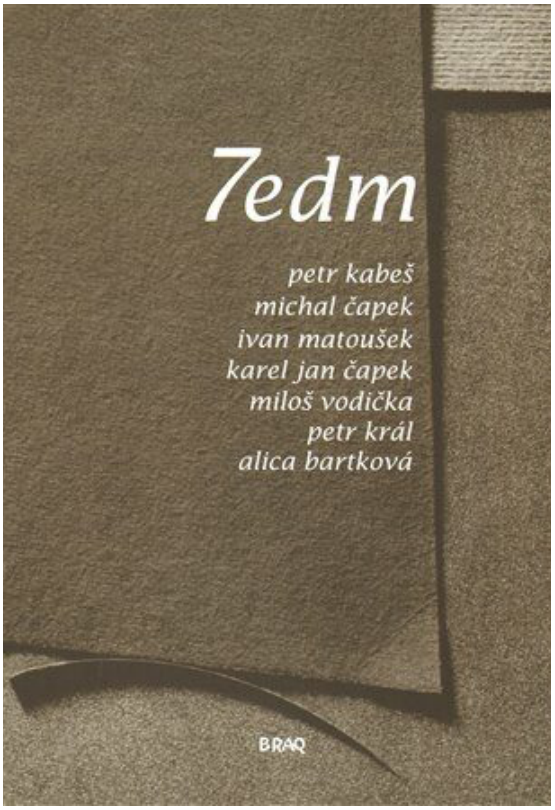

Obálka časopisu 7edm / Rok: 2011

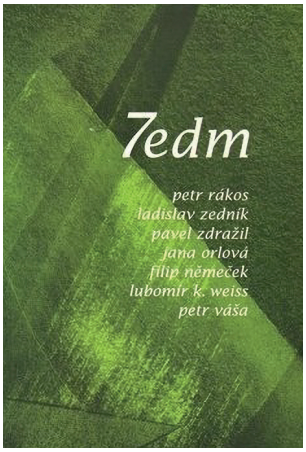

Obálka časopisu 7edm / Rok: 2009

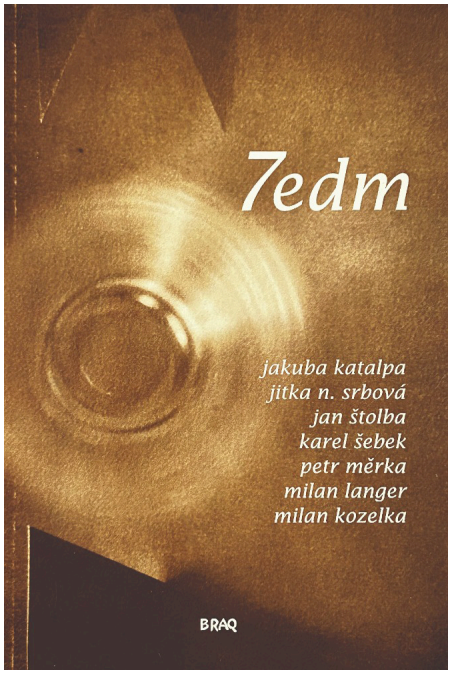

Obálka časopisu 7edm / Rok: 2010

7edm

V roce 2005 se Pavlové Rajchman s Šmíd shodli na společné myšlence, kterou do té doby nosili v hlavách každý sám. Pavel Rajchman dostal od nakladatelství Theo nabídku, aby vedl projekt 7edm. V edici Braq mělo vyjít celkem sedm svazků poezie a prózy, a to sedm let po sobě, se křtem vždy 7. 7., tedy v červenci.

V každém svazku mělo být publikováno vždy sedm autorů poezie nebo prózy, čistě podle jeho výběru. Pavel Rajchman k tomu v předmluvě prvního vydaní říká:

„Naším záměrem je vydávat původní tvorbu současných autorů relativně zavedených, ale i dosud neznámých, kteří podle našeho názoru do kontextu současné literatury patří, anebo již v dohledné době do ní přináležet budou. Rovněž se nevzdáváme úmyslu objevovat nové talenty či dohledávat zajímavé texty autorů zesnulých a pozapomenutých. Spojovacím elementem výběru autorů pro aktuální číslo sborníku může být místo vzniku textů, literární sounáležitost autorů či jiné příbuzné hledisko. Nehodláme se však tímto vlastním záměrem pokaždé striktně řídit, vědomi si, že vždy se objeví básník nebo prozaik, který svou individuální tvorbou bude nezařaditelný. A proto naším jediným omezujícím stanoviskem je kvalita textů. Doufáme a věříme, že vybraní básníci a prozaici vás čtenáře zaujmou, pobaví, a že sborník 7edm bude smysluplným orientačním bodem české literatury.“ Tak vznikl výběr celkem 49 autorů mnohdy zvučných jmen, jako třeba Petr Hruška, Jan Balabán nebo Petr Motýl, ale i mnoha neznámých i zemřelých. Například opavští bratři Čapkové, kteří oba spáchali sebevraždu, nebo Lubomír K. Weiss, který zemřel v roce 1999, nebyli do té doby publikováni. Důraz na kvalitu a originalitu byl nejpodstatnějším kritériem. Mnohdy náročné texty, jako ty v případě Ivana Matouška, jenž je svou tvorbou podobný Franzi Kafkovi, odlehčovaly třeba i povídky samotného Pavla Šmída. Rajchman, který se pohyboval v komunitě básníků a spisovatelů, využil své kontakty a na základě doporučení oslovil i mnoho outsiderů, kteří psali bez jakékoli ambice publikovat. Tak se třeba dostal přes tip Jaromíra Typlta k Haně Fouskové. Vystudovaná akademická malířka žila na hranici bídy v bytě zařízeném nábytkem od popelnic. Všech sedm vydání bylo tedy velkou přehlídkou různých autorských přístupů. Mnoho kritiků tvrdilo, že díky tomu nedrží texty pohromadě jako celek. V každém případě šlo však o ojedinělý projekt, který se stal kultovním. Celý sborník byl spojen i grafikou a na každé obálce bylo jemné abstraktní fotografické zátiší od Luďka Vojtěchovského.

Nakladatelství Theo bylo při financování výroby opravdu velkorysé. Autoři dostávali dokonce i symbolický honorář a celý projekt stál téměř milion korun. Pavel Šmíd zůstal neviditelným organizátorem, který vše zaplatil a tím obhájil svou prvotní vizi nezištně podporovat alternativní kulturu.

Fotografie z cyklu Jeden příběh / Foto: Pavel Šmíd

Fotografie z cyklu Jeden příběh / Foto: Pavel Šmíd

Cesty po světě přivedly Pavlovi do života mnoho nových přátel. Ve většině šlo o výtvarníky, ale hlavně fotografy. Postupně začaly přicházet i nabídky na společné, ale i samostatné výstavy ze všech koutů světa. Do roku 2008 Pavel Šmíd vystavoval ve Francii, Polsku, Velké Británii, Spojených státech amerických, Německu nebo Japonsku.

Do Tokia hopřivedl Takuya Tsukahara, s kterým se seznámil v Polsku Tsukahara měl s polskými fotografy velice silné vazby a stal se dokonce čestným členem Unie polských uměleckých fotografů (Związek Polskich Artystów Fotografików). Vytvořil totiž soubor s názvem 101 Madonna Icons, jímž dokumentuje nejslavnější polské ikony zobrazující Pannu Marii. V Japonsku je nejznámější jeho soubor Cactus Fantasy, v kterém ve stylu přímé fotografie fotografoval kaktusy v jejich přirozeném prostředí. Šmídovy fotografie nabídl na výstavu v prestižní galerii Kodak Photo Gallery. To byla doba, kdy Pavel již několik let skládal své snímky do párů. V rámci těchto řazení dostávaly druhý význam a navzájem se doplňovaly. Tato koncepce navíc vystihovala autorův záměr. Řečeno jeho slovy: *„Jednou jsem si to zformuloval tak, že my všichni, jak tady jsme, žijeme jsoucně jeden příběh. Měníš jenom kulisy, nic jiného. To jsem si uvědomoval v Japonsku, v Austrálii, na Novém Zélandě… Pořád žijeme my všichni jeden příběh. To je takové gros mého fotografování, proto jsem dával někdy fotky do dvojic, do trojic, do čtveřic, aniž by člověk poznal, že se jedná třeba o úplně jiná místa na téhleté planetě. Skutečně se to povedlo, v některých momentech pak nepoznáš, jestli se fotografie odehrává v Chile, nebo v rumunském Banátu.“* [1]

[1] *https://ohlasy.info/clanky/2016/05/rozhovor-smid.html*

Fotografie z japonské infračervené kamery z cyklu Jiná krajina / Foto: Pavel Šmíd

Fotografie z japonské infračervené kamery z cyklu Jiná krajina / Foto: Pavel Šmíd

konec časopisu

Období kolem roku 2010 bylo pro mnoho lidí ekonomicky velice náročné. Vzpomínám na tu dobu s velkými rozpaky. V podstatě se rozpadla celá struktura fotografických služeb. První položky, které firmy ze svých rozpočtů odřezávaly, byli fotografové. Sám jsem se v té době stěží držel, a to jen díky úsměvnému platu fotoreportéra MF Dnes. Jiná práce nebyla. Těžké časy, jejichž předzvěstí byla hypoteční krize v USA, se během pár let projevily po celém světě. Stát začal šetřit a odřezávat z rozpočtů zbytné položky. Tak se stalo, že se v podstatě ze dne na den Pavel Šmíd dozvěděl, že právě připravené číslo časopisu Welcome to The Heart of Europe bude to poslední. To drasticky změnilo jeho ekonomickou situaci a životní standard. Jeho bohémský styl života a obrovská finanční velkorysost nevytvářely příliš prostoru pro šetrné zacházení s penězi. Nebylo mnoho důvodů si dělat obavy. Časopis měl velký úspěch a možnost, že by se přestal vydávat, byla absolutně nepravděpodobná. Pavlův vztah k financím spočíval pouze v tom, jaké možnosti mu nabízely. Do New Yorku rád létal s kamarády, a když zrovna neměli na letenku, bez problémů jim půjčil. Vydávání sborníku 7edm ho stálo zmíněný milion korun. Sám si vzpomínám, jak zaplatil přetisk mé knihy o Chrudimi, protože první vydání se technicky nezdařilo. Tok peněz z ministerstva zahraničí byl stabilní a silný a Pavel ho do jisté míry považoval za samozřejmý. Ukončení ho velice nemile překvapilo a způsobilo mu veliké finanční starosti. Na umoření všech provozních úvěrů neměl dostatek peněz. Musel se tedy zbavovat majetku. Nejprve prodal dům v Kuřimi, který vlastnil napůl se svou bývalou manželkou. Musel se zbavit i velké části uměleckých děl ze své sbírky, ale hlavně se změnil jeho životní styl. Už neměl mnoho možností bezstarostně cestovat po celém světě. Přestěhoval se na venkov do České Rybné na Chrudimsku do roubené chalupy své životní družky a s oblibou říkal, že už mu zbyla jen ta omlácená Leica. I tu musel ale začít používat s rozmyslem. Provoz filmového aparátu je velice drahý. Jedna z jeho posledních velkých cest byla tedy už digitální. V Japonsku strávil asi šest týdnů. Pozvání přítele Tsukahariho do Tokia bylo dlouho plánované.

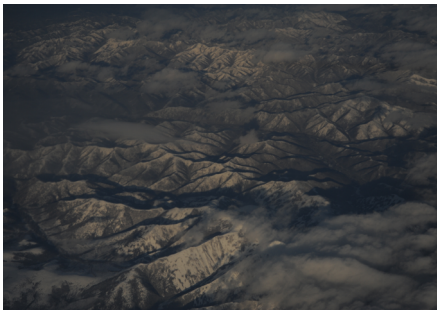

Fotografie z Japonska / Foto: Pavel Šmíd

Pozvánka na výstavu Jakuba Špaňhela

gampa

V pátek 29. 9. 2023 se v Pardubicích otevřel zrekonstruovaný areál Automatických mlýnů. Po tříleté přestavbě se do hlavní budovy, kterou pro bratry Winternitzovy projektoval Josef Gočár, namísto mlýnských technologií přestěhovaly obrazy a plastiky Východočeské galerie. V nově postavené budově, která architektonicky doplňuje historické mlýny, vznikl kromě prostoru polyfunkčních dílen pro základní školy i velkorysý prostor městské galerie Gampa. Na více než 400 metrech čtverečních v otevřeném prostoru s vysokými stropy se objevily zcela nové podmínky pro variabilitu výstav.

Galerie se dříve nacházela na Starém Městě, v barokní sýpce Na Přihrádku, která patřila památkářům. V době před otevřením Automatických mlýnů to byl jeden z nejhezčích výstavních prostorů v Pardubicích. Dlouhou dobu přitom sloužil jen jako sklad památkářům. Možnosti, které nabízí, vyzkoušel poprvé galerista Luboš Jelínek, který zde pořádal výstavu obrazů Alvy Hajna. Tento malíř patřil do skupiny výtvarníků, jimž se přezdívalo Starý psi. Kromě Hajna byli členy ještě Josef Procházka, Bedřich Novotný nebo František Kyncl, který ovšem v roce 1968 emigroval do Německa. Město Pardubice se v té době nedokázalo postarat o prostor, který by byl reprezentativní městskou galerií. Kulturní činnost produkovala příspěvková organizace, která měla na starosti například i vánoční trhy. Kromě malé galerie Mázhaus, což byla místnost, kterou procházeli svatebčané do obřadní síně, neexistoval jiný prostor pro výstavy. Produkce akcí odpovídala potenciálu vedení, veselice pro masy lidí a každoročně se opakující struktura festivalu Zrcadlo umění. Zoufalou nudu a nevyužitý potenciál, kterou tato organizace bohatě dotovaná městem vytvářela, byla věcí, se kterou se místní výtvarníci naučili žít a raději vystavovali někde jinde. Pavel Šmíd si tuto situaci uvědomoval. Věděl, jací umělci v Pardubicích žijí nebo z nich pocházejí, a inspirován výstavou Alvy Hajna v barokní sýpce vymyslel projekt plnohodnotné městské galerie. S podporou svých známých, kteří se pohybovali v šedé zóně pardubické politiky, představil tehdejšímu radnímu zodpovědnému za kulturu Františku Brendlovi koncepci galerie Gampa. Po mnoha jednáních nejen s městem, ale i dogmaticky smýšlejícími památkáři, se oficiálně otevřela v roce 2013 Městská galerie Gampa. Pavel se stal jejím kurátorem. Prostor barokní sýpky s krásnými klenutými stropy zůstal zachován. Do vstupního prostoru se pouze umístila skleněná kostka, která oddělovala vchod od výstavních prostor a v jejímž čele byla úvodní grafika k právě probíhající výstavě. Pavel dal dohromady plán výstav na nejbližší období. Inspirován výstavou Alvy Hajna se rozhodl jako první ukázat práci dalšího ze Starých psů, Františka Kyncla. Ten se stal v šedesátých letech ústřední osobností obrozujícího se výtvarného života v Pardubicích a stal se také členem Klubu konkretistů v Čechách. V roce 1968 emigroval do Německa, studoval na Akademii výtvarného umění v Düsseldorfu, kde se usadil, a jako vydavatel časopisu Černé na Bílém (Schwarz auf Weiss) se stal významnou osobností českého exilu. Nezaměnitelné jsou Kynclovy organické struktury vázané ke konkretismu a geometrickému umění. Jeho plastiky z bambusových špejlí v sobě mají vzdušnost a výrazný grafický charakter. Bohužel František Kyncl kvůli cukrovce přišel o obě nohy a jeho zdravotní stav se začal rapidně zhoršovat. Rok před otevřením své výstavy v Gampě zemřel.

Jan Koblasa a manželka Sonia v Galerii Gampa / Foto: Luděk Vojtěchovský

Během života v Düsseldorfu se stal umělcem světové úrovně a pro zahájení činnosti městské galerie byl ideální. V podobném duchu se nesla i produkce dalších výstav. Prostor dostali jak významní autoři z Pardubic, tak i elitní umělci s mezinárodním přesahem. Prvním z nich byl Jan Koblasa, světoznámý výtvarník, který byl podobně jako František Kyncl kvůli umělecké nesvobodě donucen emigrovat. Žil v Hamburku, kde jsem ho s Pavlem Šmídem i navštívil. V rámci návštěvy se domlouvala i koncepce jeho výstavy. Reference, kterou během prvních výstav galerie dostala, otevřely možnosti vystavovat téměř kohokoliv. Jediným omezením byly prostorové možnosti galerie. Proporce úzké dlouhé sýpky s klenutými stropy nedovolovaly příliš. I s těmito omezeními si ale Pavel dokázal poradit. Pro výstavu Mariána Karla si vypůjčil od památkářů kašnu před galerií. Tento umělec, rodák z Pardubic, vytváří monumentální skleněné nebo železné plastiky, které působí dojmem, že popírají gravitaci. Jeho díla jsou součástí veřejného prostoru po celém světě. V Čechách zdobí mimo jiné budovu Sovových mlýnů Musea Kampa. Jednu z Karlových plastik se rozhodl Pavel Šmíd umístit právě do středu pískovcové kašny Na Přihrádku. Vyzkoušel tím i limity při jednání s památkáři a do jisté míry dokázal nemožné. Sám si vzpomínám na vulgární poznámky zaměstnance Památkového ústavu, když míjel kašnu cestou do budovy přiléhající ke galerii. Kurátorsky se Pavel Šmíd nevyhýbal ani netradičním výstavám. Dal prostor například Jiřímu Kovandovi. Ten byl už během komunismu autorem mnoha performancí, které v té době vyvolávaly spíše údiv a zděšení. To když se například postavil na Václavské náměstí s rozpřaženýma rukama s nabídkou k obětí. V Gampě vystavoval společně se svými studenty z Fakulty umění a designu v Ústí nad Labem. Nechyběl jeho „Slimák“, rohlík s dvěma špendlíky místo růžků na bílém soklu. Při prohlídce tohoto uměleckého artefaktu jsem si vzpomněl na komentář Tomáše Pospěcha: Kovandovu výstavu navštívil v Praze společně s dcerou, která v nestřeženém okamžiku jedno umělcovo dílo snědla.

V městské galerii dostala samozřejmě prostor i fotografie. Antonín Kratochvíl zde vystavil fotografie z knihy Persona. Portrétoval v New Yorku světové celebrity, herce, zpěváky, režiséry a výtvarníky. Vernisáž byla velkolepá. Do galerie se ani nevešli všichni návštěvníci najednou. Kratochvílova osobnost přilákala všechny sdělovací prostředky. Vystaven byl i portrét Davida Bowieho, který pár dnů před zahájením výstavy zemřel. Pod jeho fotografií vzniklo malé pietní místo s květinami.

Výstava Františka Kyncla / Foto: archiv Pavla Šmída

Výstava Radka Kalhouse / Foto: Radek Kalhous

Protikladný druh portrétu byl k vidění na výstavě portugalského fotografa Carlose Relvase. Byl to jeden z průkopníků fotografie, který se narodil v roce 1838. Fotografické portréty vytvořené kontaktní kopií ze skleněných negativů působily jako přízraky z jiného světa. Tonální nasycení a obrovské rozlišení fotografií 24x30 centimetrů mnohdy s přiznaným poškozením skleněné desky působily neobyčejně realisticky. Adjustované pouze do paspart a kvalitních dřevěných rámů vytvořily v Gampě zcela jinou atmosféru než předchozí výstavy. Odpovídalo to koncepci Pavla Šmída ukazovat kvalitní umění v různých formách. O jinou polohu jsem se pokusil i já, když mě vyzval v roce 2014 k vytvoření fotografického souboru, který by využíval ideálně proporce galerie. Klenuté stropy a dlouhá místnost se symetrickými výstavními plochami byly pro mě velkou výzvou. Nakonec jsem zvolil portrét. Přistoupil jsem k němu více konceptuálně. Portrétované jsem stavěl k bílé zdi a pomocí kruhového blesku jsem jejich obličeje ukazoval ve velice syrovém světle. Vytvořil jsem tak snímky podobné průkazové fotografii s prakticky nulovým výtvarným efektem. S Pavlem jsme se soustředili zejména na sociální podtext. V sérii jsem zachytil nejen střední společenskou třídu, ale i elitní výtvarníky a politiky včetně prezidenta Miloše Zemana nebo premiéra Andreje Babiše. Na opačné straně, v té nejnižší třídě, byli doživotně odsouzení vrazi. Tiskli jsme na obyčejnou plastovou fólii, která zvýrazňovala syrovost portrétů. Fotografie ve formátu 70 x 100 cm byly ve dvojicích přilepeny v symetrickém uspořádání odpovídajícím proporcím prostoru. Dvojice byly řazeny vedle sebe bez popisů, který by prozrazoval, kdo je na fotografii. Návštěvníci mohli sami tipovat, jestli jde o elitního výtvarníka, nebo pětinásobného vraha; jen podle vlastního úsudku, pohledem do jeho tváře. Ve druhém kole prohlídky měli k dispozici plánek výstavy, kde byla uvedena i jména. Tato sociologická hra, kterou Pavel kurátoroval, měla nevídaný úspěch. Výstava se stala nejnavštěvovanější akcí galerie Gampa. Součástí byl i rozsáhlý katalog s úvodním slovem Martiny Vítkové.

Portfolio výstav, které Pavel Šmíd kurátoroval, bylo velice bohaté a od prvotní myšlenky založení galerie se vše odehrávalo v jeho režii. Současná výtvarná koncepce se od té minulé výrazně liší a nachází si zcela jinou kategorii návštěvníků.

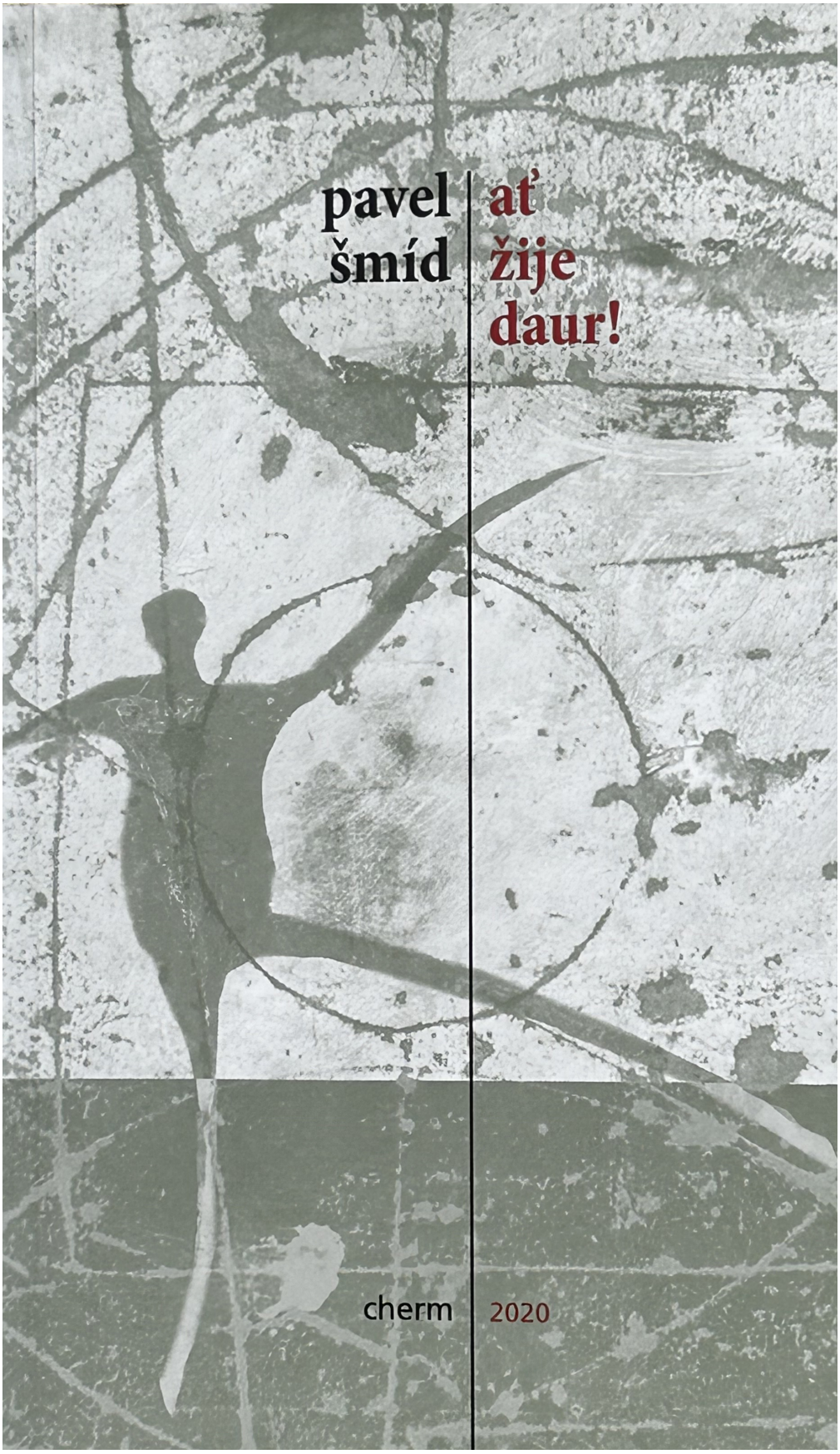

Kniha Ať žije Daur! / autor: Pavel Šmíd

ať žije daur

Všichni jsme zažili období lockdownu během koronavirové pandemie. V mnoha případech to mělo na naše životy i pozitivní vliv. Období nuceného odpočinku nám dalo prostor pro duševní hygienu a mnoho času pro věci, na které by jinak čas nezbyl. Pro umělce to většinou znamená, že se mohou vrátit ke svým poznámkám, textům i skicám a všem věcem, které vznikaly jakoby mimochodem a rychle zapadly překryté jinými nápady a myšlenkami. Pro Pavla toto období nastalo v březnu 2018. Předcházela mu nepříjemná zdravotní situace, kdy cokoliv snědl, ihned vyzvracel. Po mnoha vyšetřeních se zjistilo, že má na střevě nádor, který ho ucpal. Ihned ho tedy odoperovali a po rozboru krevního obrazu se zdálo vše v pořádku. Teprve odběr kostní dřeně potvrdil akutní leukemii. Následoval šestitýdenní pobyt v nemocnici spojený s chemoterapií. Naštěstí měl Pavel na průběh léčby velice dobrou reakci a nebylo mu zle, jak tomu většinou v průběhu chemoterapie bývá. S velkou vůlí a energií se pustil do rovnání svého archivu, nejen fotografií, ale i textů. Šest týdnů v izolaci s notebookem, tak dalo k dispozici materiál, ze kterého mohla vzniknout kniha. S redakční pomocí kamaráda a spisovatele Petra Pazdery Payna vydal v nakladatelství Cherm v roce 2020 knihu s dvaceti povídkami s názvem Ať žije Daur. Povídky z velké části autobiografické a bilanční na mě dýchly neuvěřitelnou poetikou, se kterou je Pavel napsal. V mnoha případech znám tyto příběhy z jeho vyprávění, v mnoha případech poznávám místa a lidi z nich a v jednom případě jsem byl dokonce součástí jedné situace, ze které vznikla povídka Majdanek. Ve všech podobách z nich cítím Pavla. Jeho cit pro popis událostí a lidských charakterů. Osamělost a všednost v kombinaci s tíhou doby, kdy za komunismu bylo vše překryté zvláštní šedí. Z povídek poznávám místa na Starém Městě a bizarní figury, které tam žily. Občas se Pavel dostává i do velice intimní roviny. V Dopise píše synu Jakubovi reakci na jeho rozhodnutí odříznout otce ze svého života a nedovolit mu ani potkávat jeho jedinou vnučku Alenku. Sám jsem byl zapleten do Pavlova života, a proto mohu být značně neobjektivní, ale kniha se mě bytostně dotkla. V textové příloze cituji recenzi Olgy Paynové, kde je kniha posuzována s náležitým odstupem.

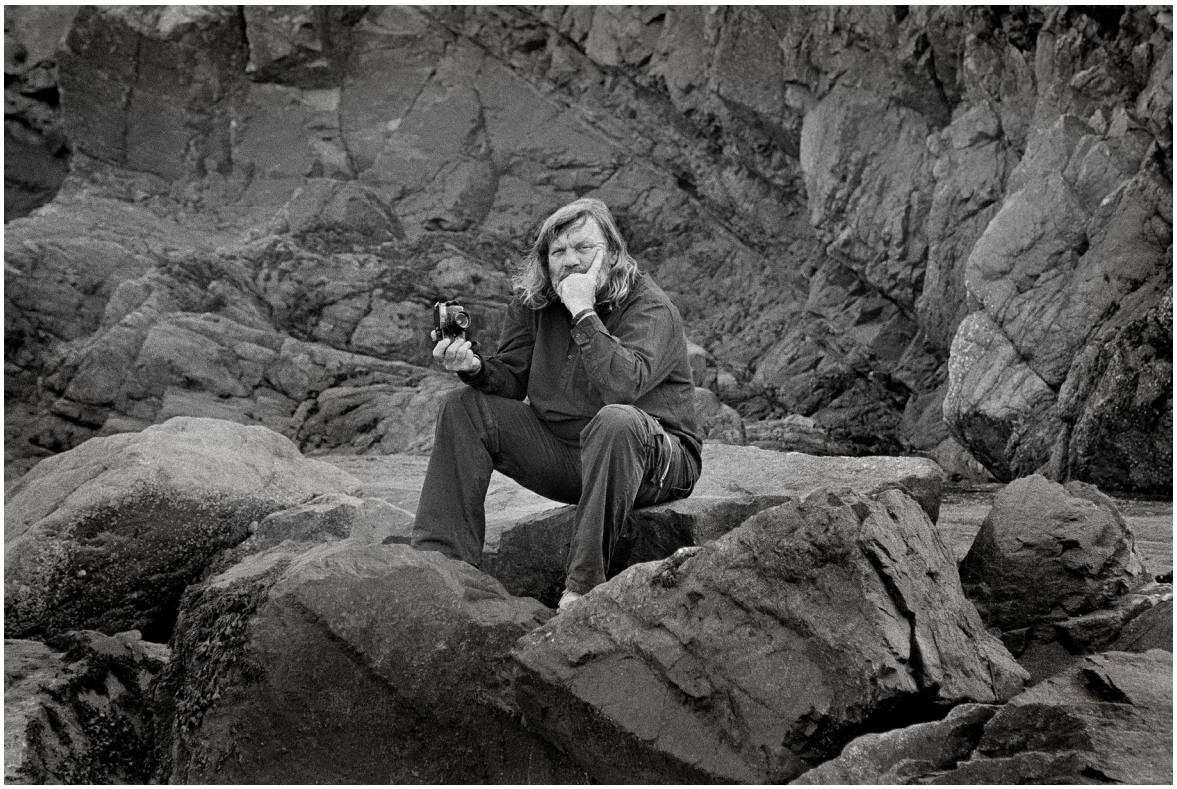

Pavel Šmíd / Foto: Luděk Vojtěchovský

odcházení

Po úspěšné transplantaci kostní dřeně od pětatřicetileté Němky se Pavel rychle zotavoval. Musel ještě prodělat jednu operaci kýly, která se kvůli infuzím s velkým přívalem tekutin objevila. Nicméně se zdálo, že nejhorší má za sebou. Vrátil se brzo do běžného života jen trochu pohublý a s rychle dorůstajícími vlasy. Bohužel ho ale jedné noci našla Monika ležícího na podlaze. Byl převezen do nemocnice, kde zjistili, že dostal mrtvici. Po ní se Pavel opět vrátil do života. Jeho vitalita a bystrost však byla bohužel už nenávratně pryč. Bývalý vášnivý milovník kvalitní kinematografie začal sledovat spíše béčkové filmy. Na Univerzitě Pardubice, kde se mnou vyučoval fotografii, byl v podstatě ztracen a po pár měsících se rozhodl odejít. I fotografování se pro něj stalo obtížnějším. Díky krvácení do sítnice přestal vidět na pravé oko, a to mu značně omezilo možnost periferního vnímání. Pavel byl jiný, cítil jsem z něj smutek. Problémy se začaly nabalovat a vrátila se i akutní leukemie. Náš poslední rozhovor po telefonu byl Pavlovým rozloučením. Netušil jsem to, jen jsem cítil, že něco není v pořádku. Pavel zemřel den po mých narozeninách, 24. března 2021 v posteli vedle Moniky ve své milované České Rybné.

Celá tato práce vypovídá o Pavlově výjimečně bohatém životě. Málokdo z nás prožije příběh jen z poloviny tak bohatý. Jeho talent pro obraz, hudbu nebo text byl ojedinělý. Ještě vzácnější však byly jeho lidské vlastnosti. Vysoká morálka a neústupnost a smysl pro pravdu. Jeho velkorysost dělit se o vše, co měl, a mít z toho radost. Chvíle, které jsem zažil s tímto velkým přítelem, pro mě byly silné a bez nadsázky transformující. Vnímal jsem ho dost výrazně jako adoptivního otce, duševního otce. Otevřel mi zcela jiné obzory, ukázal mi mnoho nového a výrazně mě posunul na cestě k člověčenství. Vzpomínka na naše společné cesty po Evropě, kdy jsem pravidelně usínal na místě spolujezdce, a přitom mi z cédéčka zněla Cohenova Dance Me To The End of Love, je stále jako živá. Když se probírám Pavlovými fotografiemi, nalézám v nich mnoho míst, kde jsem s ním byl. Byly to chvíle plné klidu, ale i soustředění a čekání na ten správný okamžik, kdy stisknout spoušť. Rána, kdy jsme se po chladné noci v autě vysoukali ze spacáků a pohled na východ slunce na horizontu oceánu zajídali ztvrdlou bagetou z předchozího dne, byla silná. Pavel mi otevřel dveře k mnoha novým přátelstvím a kultivoval mě i po kulturní stránce. Jako milovník filmů, blues a literatury mě zahrnul množstvím a kvalitou, kterou jsem doslova hltal. Snad jsem mu toto vracel i já svou energií a přátelstvím.

epilog

Životní partnerka Monika vypravila Pavla na poslední cestu stylově. Nebylo ani příliš mnoho jiných variant. Pavel neměl oblek. Jako stará mánička odešel v džínách, pletených ponožkách a v tričku s nápisem „Miloš mi prdel“. V něm rád chodil a bez okolků dával na vědomí, co si myslí o prezidentu Zemanovi a jemu podobných. Jana Adamce chtěla Monika vybavit na cestu do New Yorku Pavlovým pasem, aby ho zahrabal někde v Central Parku, v Pavlově zamilovaném městě. Raději se ale nakonec vyhnuli riziku cestovat s cizím pasem, a tak pod stromem v centru New Yorku skončil alespoň červený kámen ve tvaru srdce, který ukryl Honza pod kameny. Každý rok se v České Rybné, kde Pavel žil a nakonec i zemřel, koná vzpomínkové setkání plné alkoholu, hudby a skvělé atmosféry. Přesně ve stylu Pavla Šmída.

Povídky ze zásuvek a z okraje

Co všechno lze ze svého bytí, prožívání, vnímání, myšlení, vědomí, nevědomí, ze sebe, o sobě vtělit do slov, chce se ptát po přečtení knihy povídek Pavla Šmída Ať žije Daur!. Jedná se o pozdní, řekněme bilanční prvotinu, jejíž podstata spočívá v ohlédnutí za dosavadním životem, v neformální paměti, životní rekapitulaci, ve zpovědi. Jednotlivé povídky jsou různého data, vznikaly spontánně a během celého života, přelévaly se ze zásuvek paměti do „autorova šuplíku". Během života zachycované děje a stavy, místa a časy, vztahy a konstelace, struktury a jejich proměny dostaly znovu prostor v okamžiku autorovy ne-moci, kdy nemohl nic víc než bilancovat, domýšlet, dotvářet to dosud prožité a pracovat se slovem. Pavel Šmíd pochází z Pardubic a neodmyslitelně patří k pardubické bohémě a undergroundu a znám je především jako úspěšný fotograf a nakladatel — například v sedmi literárních sbornících 7edm (pod editorským vedením básníka Pavla Rajchmana) představil na padesát současných českých autorů, nicméně sám stál až dosud v ústraní a vlastní texty zveřejňoval spíše sporadicky. Jeho debut Ať žije Daur! přichází na scénu jako pomyslná opona za společným představením, ve kterém nefiguruje Šmíd sám, nýbrž v doprovodu blízkých osob i kulturních osobností celé své generace. Ať žije Daur! To je dvacet krátkých, leč hutných textů. To je žánrová pestrost i osobitý styl. Šmídova profese fotografa se promítá i do jeho psaní: je výborným pozorovatelem s citem pro detail i podstatu. Jeho častým fotografickým objektem je ulice, a tak není divu, že cit pro příběh a vizuální poetiku rozvíjí i v psaní. A nejedná se zdaleka jen o příběh vlastní, ve Šmídových povídkách ožívají příběhy konkrétních osob z rodných Pardubic, pardubického undergroundu i osobností české kultury. V povídce „Vernisáž" lze nahlédnout do zákulisí příprav jedné zahajovací řeči a osahat si trému básníka Petra Kabeše.

V povídce „Popis události" smíme sdílet mrzuté ráno režiséra Pavla Juráčka. V „Roda alada" zahlédnout malíře a sochaře Františka Kyncla. Je zřejmé, že autor je laděný existenciálně a uvyklý vypořádávat se s otázkami smyslu, osamění a konečnosti lidského života. Čiší to z každé povídky, rozhovoru, setkání, které popisuje. Není to však čas vzpomínky, co souboru dominuje, ale oživlá přítomnost, do níž nás Šmídův plastický a jadrný jazyk vtahuje. Často pracuje s nadsázkou, ironií, parodií, s jejichž pomocí vystihuje absurditu represivních režimů, lidské zvůle i docela všedních životních situací. Jeho jazyk je syrový, mnohdy až lidový, hojně užívá slangu a mistrně rozehrává monology i přímé řeči. Možná právě díky spontánní lehkosti a civilnosti Šmídova dokumentárního stylu čtenář snadno vstupuje do situací a stává se jejich součástí, jako by seděl v kupé vlaku nebo u hospodského stolu spolu s hlavními aktéry. Šmíd, vědom si pomíjivosti okamžiku a vlastní časností ohrožený, mapuje odžitý čas a prodlužuje ho všemi směry. Ohledává kořeny a po genealogických vláknech sestupuje k předkům do podsvětí. Toulá se dětstvím a ve vzpomínkách nechá ožívat dávno zaniklá zákoutí rodného města, tváře zemřelých rodičů, přátel, známých, sousedů. V tísnivé šedi Majdanku, který s přáteli navštíví, nechává místo křiku a pláče ožít osvobodivý smích spálených obětí. Právě v této povídce přichází nejsilněji ke slovu specifický Šmídův humor lavírující na pomezí grotesky a tragiky, s jehož pomocí dokáže uchopit i události tíživé a fatální, aniž by je jakkoli zlehčoval. Hned v několika povídkách se pomocí ironie vyrovnává se zvůlí komunistického režimu („Bylo nebylo", „Podpis", „Stromořadí"). Přidává se k outsiderům, které na okraj vyplivl nepříznivý osud. Je to právě čas, jeho ohraničenost, pomíjení, relativita, co sbírce povídek, její struktuře i naléhavosti dává vzniknout. Snad i to je obsaženo v onom výkřiku, který tvoří název celé knihy, Ať žije Daur!. Ať žije slovo, v němž znovu ožívá vše minulé. Ať žije vzpomínka, která vrací odešlým a zaniklým tvář. Ať žije pamětník, který vzpomíná a píše.

Paynová, Olga: Povídky ze zásuvek a z okraje, Host XXXVI, 2020, č. 9, s. 68–69.

přílohy

Posuny paralel

Pavel Šmíd se narodil o poločase minulého století v Čechách, neboli v zemi, kterou poválečný vývoj nechal napospas komunistům. Říkali, že všechno patří všem, ale rozhodující věci si hlídali pro sebe. Například moc zákonodárnou, soudní a represivní, propagandu a žurnalistiku, stejně jako školství, obchod či výrobu — včetně polygrafického nebo filmového průmyslu... Podobně před nimi úřadovali nacisté.

Totalita trvala (bezmála nepřerušeně) v letech 1939 až 1989. V tom půlstoletí vznikla paralelní kultura: výtvarníci pořádali neveřejné výstavy, divadelníci tajná představení a beletrie, kterou cenzura nepustila do tiskáren, se opisovala ručně. Zakázané filmy jsme občas mohli vidět za nočních projekcí v navenek uzavřených kinech. Rozumí se, že videopůjčovny neexistovaly. Do Čech pašované informace, popřípadě svépomocné časopisy, se šířily osobními kontakty...

Kultura soběstačnosti byla stíhána a její vytváření stálo Pavla Šmída vyloučení ze studií... Na Šmídovu fotografickou kariéru měla nejspíš léta vzdorovité kulturní obrany jistý vliv. Náměty jeho záběrů jako by napovídaly, že si vynahrazuje dříve znemožněné cestování. S poznáváním světa je spjatá i forma snímků. Šmíd si zkrátka fotografie nevymýšlí; jednotlivé postřehy fixuje způsobem, kterému se říká dokument. Tradice realismu je v české fotografii silná právě kvůli tomu, že autoři paralelní kultury chtěli obnažovat, jak se věci skutečně mají. Takovým fotografům, jakými jsou Antonín Kratochvíl, Viktor Kolář, Bohdan Holomíček anebo Jindřich Štreit se prostě jednalo o polemiku s tím, co nepřetržitě předkládaly k uvěření prostředky masové indoktrinace. To znamená, že dokumentaristé stylizovali fotografování faktů tak, aby se vyhnuli zkreslením známým z televize, filmových týdeníků a z periodického tisku. Usilovala-li alternativní výstava o nevylhanost, stačilo zůstat věcný a přesný. Už to znamenalo opravdovost.

Pavel Šmíd začal fotografovat v duchu naznačené etiky. Jenže dobové okolnosti jsou mezitím změněny. Škálu české kultury již neomezují ani oficiální umělecký sloh, ani cenzura. A v této situaci nám Šmíd ukazuje, jak svými diptychy posouvá vyznění fotografie coby média. Od prvního plánu registrování podobností v dvojici obrazů postupme k důležitému mezisoučtu: význam „téhož“ nemusí být stejný, byť to neznamená, že se rovnou mění vše. Tento magický kruh můžete rozetnout, cena je však značná: když ulpíte v jedné z výsečí, neztratíte jenom tu druhou; přijdete i o dosah toho, co vám zdánlivě zůstává jako jistota.

Josef Moucha, Praha, 10. 6. 2008
(Text do nerealizovaného katalogu Pavla Šmída pro Japonsko.)

Ostravské suvenýry Pavla Šmída

Pavel Šmíd je známý hlavně reportážními portréty českých umělců, s nimiž spolupracuje chrudimská Galerie Art. To proto, že vyšly jako malá knížka. Kromě toho si však tento fotograf z Pardubic pěstuje literární sklony a dělá spoustu dalších věcí.

Pavel Šmíd vystudoval Pedagogickou fakultu v Hradci Králové a v současnosti je vydavatelem oficiální revue České republiky Welcome to the Heart of Europe a časopisu AICHI 2005 – Czech Republic. Jako fotograf uspořádal letos pátý samostatný výstavní soubor Okna z dolu Michal, Ostrava.

Monotematické snímky, vycházející v tomto čísle Hosta, se liší od všeho, co Šmíd před tím fotografoval. Představují sondu vně žánru letmého záběru. Podnět vzešel z občanského sdružení Za starou Ostravu, které se snaží chránit ducha stávající metropole severní Moravy v předtuše, že nového genia loci si hned tak nepořídí. Pavel Šmíd byl pozván jako reportér, o němž se ví, že se zájmem vyráží do světa, aby přivážel osobité postřehy z prostředí různorodých, ba snad až exotických. Organizátorům akce Ostrava – periferie nebo co?! šlo právě o to, aby k náboji jejich města poukazovali fotografové přespolní. Proto vytkli – letos zjara již potřetí – program dílen, z nichž s podzimky vzcházejí skupinové výstavy a příležitostné tisky (jako série netradičních pohlednic či letošní kalendář). Zkrátka a dobře: pořadatelé chtějí svým sousedům zprostředkovat dojmy hostů, pro něž je Ostrava magická a fotogenická. Iniciativa se setkala s všestranně vstřícnou odezvou. Pavel Šmíd se dokonce na vlastní pěst vrátil, protože ve vymezeném čase nestačil vytěžit veškerou inspiraci, o kterou jakožto okouzlený návštěvník v Ostravě tak zhusta zakopával. (Velkoformátové zvětšeniny části ostravských záběrů vystavil rovněž při Photoszene v Kolíně nad Rýnem minulý rok.) Spolu s bezprostředními momentkami a předepsanými tématy pořídil v odstaveném dole Michal kolekci přeludných vitráží průmyslové ražby. Dvaasedmdesát abstraktně černobílých fotografických listů utvářel v koprodukci s letitými nánosy mouru, věčným zatékáním a válečnou střelbou. Výsledky vybral z tří stovek loňských a předloňských snímků a zpřístupnil je v rodných Pardubicích. Při autorově vzdělání by nemělo překvapit, že namísto galerie zvolil prostory základní umělecké školy v Polabinách. Tam se každý z žáků mohl zúčastnit ankety, ponoukající k svobodnému vyjádření ohledně toho, čím (popřípadě i proč) byl zaujat a co mu který záběr připomněl. Kromě řečeného posloužily fotografie adeptům umění za podklad k výtvarnému a literárnímu dotažení.

O tom, že se Šmídovi nejednalo o formální ozvláštnění prohlídky, svědčí pečlivé zpracování dokumentace, která takto vznikla. Bilanci uzavírá položka: *„1 kartička s nečitelnými a přeházenými čísly (letící motýl, který je zavřený v kleci; krev; oblázky, které pozorujeme z mříže; anděl z oblázků)“.*

Nuže, na Šmídově výstavě se dalo vidět mnohem víc, než by napovídalo dvaasedmdesát suchých čísel na místě popisků. Už rozpon výkladu prvního exponátu sahá (doslova) od Broumovských skal k propasti Macocha. Soupis asociací má přes dvanáct stránek a představuje báseň i žalovací spis. Dočítáme se tu o otevřené cestě, o ropné skvrně, o utajeném přání, psu v klobouku i oku vážky probouzející se za chladné noci... O prosklené krajině, o stromu s lampou a ozónové díře... O školní podlaze, tenatech, stmívání a rozbřesku v poušti... O želvě plovoucí pod hladinou prozářenou slunkem, o odpařování jezera, o světě přímek i o černých hodinkách... O kulovém blesku, o tůňce, gejzíru, o mořích a volském oku... O ohnivém ptáku, srdečném dotyku, o pralesu z pohledu myši, o monotypu i suché jehle... O tančící ženě, atice, nemoci v těle, o Merkurovi a Mléčné dráze, o Plejádách, o zrodu asfaltu a protržené Zemi, o válce a hořící krajině... O šťastném pavouku a mlsném vlkovi, o vězněném bodláku, o Slunci a Měsíci zapadajících naležato za mraky... O pocitu úzkosti po špatném jídle a o bojovém duchu... O kamenech pod vodopádem, o letící ovci, o tornádu, o bělouších na

přílohy

startu a o průstřelech... O stříbrně černé slámě, o trávě naděje, o vzkazu kaligrafa ohňostroji, o rozjaření i vyvrcholení...
„*Na tiskárnu spadl lustr,*“ míní mladistvý Dominik S.

Jedenáctiletá slečna Janatová obnažila ve stejné fotografii poněkud jiný svět: *„Tento obraz mi připadá smutně. I když se mi nelíbí, vím, že prosí o to, abysme mu pomohli, ale nikdo ho neslyší. Uléhá do tmy a už tu není, prosí a prosí a nikdo ho neslyší. Někdo zlý, cizí ho poničil a rozbil a on nepřestává a prosí a prosí. Navždy o něm nikdo neuslyší, už zůstane poničené okno. Rozbité a poničené bylo vyměněno za nové. Stále prosí, prosí a neustále prosí a zase prosí.“*

Moucha, Josef: Ostravské suvenýry Pavla Šmída, Host XXI, 2005, č. 6, s. 84.

samostatné výstavy

2016

Dobrý den, pane prezidente
Galerie Otakara Kubína
Boskovice a Galerie FONS
Pardubice, Česká republika

2015

Moments
Galerie Fantom
Berlin, Německo

Dvojice
Komorní scéna Aréna
Ostrava, Česká republika

2014

Fotograf Pavel Šmíd
Východočeské muzeum Pardubice
Pardubice, Česká republika

2011

Jiná krajina / Anotherland
Kávovarna, pasáž Lucerna
Praha, Česká republika

Chilský psi
Dům čtení (Ruská)
Praha, Česká republika

2009

Jeden svět jeden příběh
Klub Újezd
Praha, Česká republika

2008

One World One Story
Kodak Photo Salon
Tokyo, Japonsko

Carpathian Ruthenia Where Used
To Be Czechoslovakia
Striped House Gallery
Tokyo, Japonsko

2007

Ve dvou
Art Gallery
Chrudim, Česká republika

2005

Couples
Fat Lady Cafe
Bethel / White Lake
Upstate N. Y., USA

Couples
Pommerit-le-Vicomte
Bretagne, Francie

Okna z dolu Michal
Základní umělecká škola
Polabiny, Pardubice

2004

RePortrét
Art Gallery
Chrudim, Česká republika

Chilský psi
Cuba Libre
Hradec Králové, Česká republika

Chilský psi
Le Hublot theatre
Paris, Francie

2003

On the road
Wallington
Hertfordshire, Velká Británie

2002

Chilský psi
Východočeská galerie
Pardubice, Česká republika

2001

Pavel Šmíd / Fotografie
Galerie FONS
Pardubice, Česká republika

společné výstavy

2020
Chilský psi
Východočeská galerie
Pardubice, Česká republika

2018
Trois de Bohéme
Rodez, Francie

2016
Mozaika
Východočeská galerie v Pardubicích
Pardubice, Česká republika

2014
2:1
Galeria Sztuki Aktualnej / Igor Wójcik
Wrocław, Polsko

2013
De Prague a Couzeix
Galerie Couzeix
Limoges, Francie

2009
W holdzie Hartwigowi
Galeria Biblioteki im. Hieronima Lopacinskego
Lublin, Polsko

2008
Prague Foto
Galerie Mánes
Praha, Česká republika

2007
Ostrava
Hornické muzeum
Ostrava, Česká republika

2006
Bretagne
Pommerit-le-Vicomte
Bretagne, Francie

2005
Ostrava – periferie nebo co?!
Galerie Fiducia
Ostrava, Česká republika

2004
Mitten am Rand / In the Middle of the Outskirts
Anatomisches Institut der Universität zu Köln
Köln, Německo

2004
Ostrava – periferie nebo co?!
Důl Michal
Ostrava, Česká republika

2003
Černobílý New York
Galerie FONS
Pardubice, Česká republika

2002
Czech Documentary Photography
Leica Gallery
New York, USA

Le Voyage, Le Bathyscaphe
Pommerit-le-Vicomte
Bretagne, Francie

Ostrovy neklidu
Základní umělecká škola v Polabinách
Pardubice, Česká republika

Mikulovské fotobraní
Mikulov, Česká republika

1999
Leica Magic Moments
Praha, Česká republika

Koně pro Býchory
Kolín, Česká republika

1997
Ukrajina
Hrádek u Nechanic
Česká republika

použitá literatura zdroje informací

internetové odkazy:

Šmíd, Pavel. Pavel Šmíd. Galerie FONS [online]. [cit. 2024-08-19]. Dostupné z: https://www.galeriefons.cz/pavelsmid/
Šmíd, Pavel. Pavel Šmíd: RePortrét. Galerie ART [online]. [cit. 2024-08-19]. Dostupné z: https://www.galerie-art.cz/vystavy/pavel-smid/639/
Trumpeš, Tomáš. „Všichni žijeme jeden příběh" – rozhovor s fotografem Pavlem Šmídem. Ohlasy.info [online]. 2016-05-04 [cit. 2024-08-19]. Dostupné z: https://ohlasy.info/clanky/2016/05/rozhovor-smid.html
Paměť národa. Pavel Šmíd (1952–2021). Paměť národa [online]. [cit. 2024-08-19]. Dostupné z: https://www.pametnaroda.cz/cs/smid-pavel-20200131

literatura:

Baran, Ludvík – Staňková, Jitka: Masky, démoni, šaškové, Pardubice 1998, Theo publishing, ISBN: 80-238-2707-3.
Havel, Václav: NATO, Europe and the Security of Democracy. Václav Havel. Selected speeches, articles and interviews 1990 – 2002, Pardubice 2002, Theo publishing, ISBN: 8023895397.
Kalhous, Radek: Chrudim: od středu ke svému okraji, Pardubice 2010, Theo publishing, ISBN: 978-80-904009-5-5.
Moucha, Josef: Jan Lukas / Fotografie 1936 – 1981, Chrudim 2013, Galerie Art Chrudim, ISBN: 978-80-260-3965-5.
Moucha, Josef – Slámová, Olga – Strakoš, Martin: Ostrava – periferie nebo co?!, Ostrava 2005, Za starou Ostravu. Bez ISBN.
Paynová, Olga: Povídky ze zásuvek a z okraje, Host XXXVI, 2020, č. 9, s. 68–69.
Přibáň, Michal: Český literární samizdat: 1949 – 1989, Praha 2018, Academia, ISBN: 978-80-200-2903-4.
Rajchman, Pavel: 7edm 2005, Pardubice 2005, Theo publishing, ISBN: 80-23951-14-9.
Šmíd, Pavel: Ať žije Daur!, Praha 2020, Cherm (Jan Majcher), ISBN: 978-80-86370-73-6.
Šmíd, Pavel: RePortrét, Chrudim 2004, Galerie Art Chrudim.
Šmíd, Pavel. In: Der Mongole wartet, Düsseldorf, 2001, Zenon Verlag.

Hlavním zdrojem informací byly rozhovory se spolupracovníky a kamarády Pavla Šmída.

jmenný rejstřík

Adamec, Jan – 11, 18, 21, 23, 37, 89
Adamovská, Zlata – 37
Anderle, Jiří – 49
Armstrong, Louis – 41
Babiš, Andrej – 83
Balabán, Jan – 69
Baran, Ludvík – 64, 67
Baťa, Jan Antonín – 39
Bedel, Alex – 37
Bedel, Jitka – 37
Beránek, Jaroslav – 17, 18, 19, 20
Bömerová, Jana – 45
Bowie, David – 81
Brendl, František – 79
Clinton, Bill –27
Cohen, Leonard – 87
Čapkové, bratři – 69
David, Jiří – 49, 51
Davis, Miles – 41
Dean, James – 38, 41
Doležal, Jiří X. – 25
Doubrava, Vlastimil – 23
Dlouhý, Vladimír – 23, 29
Drtikol, František – 27
Dubský, Petr – 19
Ellington, Duke – 41
Erben, Ivan – 37
Erwitt, Elliot – 45
Formanové, bratři – 37
Fousková, Hana – 69
Gočár, Josef – 79
Gogh, Vincent Van – 15, 27
Goldin, Nan – 41
Hackenschmied, Alexandr – 39
Hájek, Karel – 27
Hajn, Alva – 79
Hamid – 39
Harbichová, Monika – 11, 87, 89
Havel, Václav – 29, 64, 67
Herz, Juraj – 37
Hochová, Dagmar – 27
Holomíček, Bohdan –29, 37
Horáček, František – 21
Hruška, Petr – 69
Jelínek, Luboš – 49, 79
Jírů, Václav – 27
John, Radek – 37
Kabeš, Petr – 20
Kafka, Franz – 69
Kalhous, Radek – 82
Karel, Marián – 81
Koblasa, Jan – 80
Kodedová, Hana – 19
Kolářová, Běla - 53
Koudelka, Josef –27, 45
Kovanda, Jiří – 81
Klos, Elmar – 39
Kratochvíl, Antonín – 15, 36, 37, 41, 81
Kraus, David – 37
Kříž, Pavel – 37
Kudláček, Slávek – 23, 25
Kulhánek, Oldřich – 55
Kyncl, František – 79, 81, 82
Lukas, Jan – 39, 40
Matoušek, Ivan – 69
Mézl, Zdeněk – 57
Moucha, Josef – 11, 93, 95
Motýl, Petr – 69
Nedvěd, Karel – 27
Newton, Helmut – 45
Nikl, Petr – 37, 49, 59
Novotný, Bedřich – 79
Payne, Pazdera Petr – 85
Paynová, Olga– 85, 91
Pospěch, Tomáš – 81
Plicka, Karel – 39
Procházka, Josef – 79
Purkrábková, Hana – 61
Rajchman, Pavel – 11, 69
Ray, Man – 39
Rössler, Jaroslav – 27
Relvais, Carlos – 83
Salgado, Sebastião – 45
Sawka, Jan – 41
Sitenský, Ladislav -27
Staňková, Jitka – 64, 67
Stehno, Zdeněk – 19, 25
Stibicová, Jarmila – 23
Sting – 33
Stock, Dennis – 38
Suchý, Jiří – 49
Šibík, Jan – 45
Šípek, Bořek – 49
Šmíd, Jakub – 85
Šmíd, Josef – 17
Šmíd, Martin – 17
Šmíd, Richard – 33
Šmíd, Vojtěch – 17
Šmídová, Jana – 19
Špaček, Ladislav – 29
Štreit, Jindřich – 37
Tarant, Michal – 19
Tsukahara, Takuya – 71, 75
Typlt,Jaromír – 69
Valda, Jiří – 37
Valdová, Radana – 37
Válová, Jitka - 63
Vávra, Otakar – 39
Vítková, Martina – 83
Vojtěchovský, Luděk – 11, 23, 37, 45, 49, 69
Weiss, Lubomír K. – 69
Winternitzovi, bratři – 79
Zeman, Miloš – 83, 89
Zoubek, Olbram – 49,65
Župník, Peter – 37

Teoretická diplomová práce
Autor: Radek Kalhous
Název: Pavel Šmíd
Počet stran: 191
Počet normostran: 49
Počet úhozů: 89 283
Obor: Tvůrčí fotografie
Grafická úprava: Anna Veronika Křížová
Vedoucí práce: doc. Mgr. Josef Moucha

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Institut tvůrčí fotografie
Opava 2024